

Nr 393.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag i fråga om antalet av vissa befattningar vid postverket m. m.; given Stockholms slott den 25 april 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att beträffande sådana befattningar vid postverket, vilkas antal enligt avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skall fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen, från och med den 1 juli 1920 bestämma detta antal på sätt angives i den vid statsrådsprotokollet fogade förteckning.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

G U S T A F.

Axel Schotte.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 april 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Schotte anförde härefter:

I skrivelse den 29 augusti 1918 till kommunikationsverkens lönekommitté har generalpoststyrelsen framlagt förslag i fråga om de organisatoriska förändringar, som styrelsen ansett böra underställas 1919 års riksdag eller i övrigt komma till beaktande i samband med kommitténs arbeten. Sedan lönekommittén hos generalpoststyrelsen anhållit om ytterligare yttrande i vissa avseenden, har styrelsen i skrivelse den 29 november 1918 till lönekommittén lämnat dylikt yttrande.

Sedermåra har generalpoststyrelsen även till Kungl. Maj:t överlämnat avskrifter av berörda till lönekommittén ingivna skrivelser med hemställan, att Kungl. Maj:t måtte särskilt anmoda lönekommittén att

avgiva utlåtande över styrelsens förutnämnda till kommittén ingivna skrivelser.

Sedan sistnämnda handlingar remitterats till kommittén, har kommittén med skrivelse den 31 december 1918 överlämnat förslag beträffande vissa organisationsförhållanden vid postverket.

Efter remiss har generalpoststyrelsen därefter den 17 januari 1919 avgivit yttrande i ärendet, varjämte styrelsen i utlåtande den 3 mars 1919 i anledning av lönekommitténs löneregleringsförslag berört vissa därmed sammanhängande organisationsfrågor vid postverket.

Slutligen har generalpoststyrelsen i skrivelse den 11 mars 1919 avgivit förslag för år 1920 å antalet befattningar vid postverket inom vissa lönegrader.

Innan jag övergår till att behandla vissa postverket berörande frågor, får jag erinra, att det förslag till gemensamt avlöningsreglemente för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, som Kungl. Maj:t förut denna dag på min hemställen beslutat underställa riksdagen, avser att reglera avlöningsförhållandena för samtliga ordinarie befattningar vid vederbörande verk ävensom för de icke ordinarie befattningshavare, vilkas antal fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Beträffande postverket utgår enligt förslaget för befattning såsom generaldirektör arvode med visst angivet belopp för år räknat. För övriga ordinarie befattningshavare utgår lön enligt den i reglementet införda löneplanen. Denna plan upptager, såsom jag tidigare omnämnt, för manliga tjänstemän 20 lönegrader och för kvinnliga tjänstemän 7 lönegrader. I den vid reglementet fogade tjänsteförteckningen anges, till vilken lönegrad varje särskild befattning är att hänföra.

Antalet ordinarie befattningar fastställas, såsom jag likaledes tidigare framhållit, av Kungl. Maj:t och riksdagen, såvitt angår sådan befattning, för vilken särskilt arvode är fastställt, samt de i berörda tjänsteförteckning uppförda, för manliga tjänstemän avsedda befattningar, vilka hänförs till 13—20 lönegraderna. Antalet övriga ordinarie befattningar bestämmas av Kungl. Maj:t.

Vid postverket finnas ej några icke-ordinarie befattningar, vilkas antal fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Det föreslagna reglementet upptager i fråga om postverket vissa nya befattningsgrupper, varjämte i en del fall uppdelning eller sammanslagning skett av nu befintliga sådana grupper. Beträffande vissa be-

fattningar har vidare förändrad placering å löneskalan eller ny benämning föreslagits.

I samband med löneregleringsförslaget har en kortfattad redogörelse lämnats för innebörden av förslaget i nyss angivna hänseenden.

I nu förevarande sammanhang har jag i första hand att underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om *antalet av de befattningar, beträffande vilka avgörandet i sådant hänseende enligt det föreslagna avlöningsreglementet tillkommer Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt.* Därvid kommer jag även att till ytterligare behandling upptaga vissa av generalpoststyrelsen och lönekommittén väckta förslag av organisatorisk innebörd, vilka äga samband med den nyssnämnda frågan om antalet av vissa befattningar eller eljest syns påkalla motivering utöver vad som skett i löneregleringspropositionen.

De förslag till organisatoriska förändringar, som av mig i det följande komma att beröras, avse:

inom styrelsen:

inrättande av en särskild trafikbyrå och i samband därmed av ett nytt byråchefsämbete;

den nuvarande kamrerartjänstens utbytande mot en byrådirektörsbefattning;

inrättande av en förste intendentsbefattning i stället för en av de nuvarande sekreterarbefattningarna;

den nuvarande s. k. kassaintendentsbefattningens uppflyttning i högre tjänstegrad;

utbytande av den nuvarande notarietjänsten å styrelsens första byrå, vilkens innehavare är föreståndare för postverkets undervisningsanstalt, mot en sekreterarbefattning;

utbytande av den förste postexpeditörsbefattning, vilkens innehavare är föreståndare för styrelsens bibliotek och arkiv, mot en aktuarietjänst;

utbytande av den nuvarande förste postexpeditörstjänst, vilkens innehavare tjänstgör såsom generalpostdirektörens amanuens, mot en notariebefattning;

inrättande inom styrelsen av en postmästartjänst av högsta klass för handhavande av förekommande reglementsarbeten;

inrättande av en ny notariebefattning å envar av första och andra byråerna;

inrättande av kontrollörsbefattningar inom styrelsen;

inrättande av kvinnliga förste postexpeditörsbefattningar hos styrelsen i utbyte mot manliga och kvinnliga postexpeditörstjänster;

vid distriktsförvaltningarna:

inrättande vid varje postdirektion av en förste kontrollörsbefattning; utbytande av de såsom kassörer å vissa postdirektioner förekommande manliga förste postexpeditörsbefattningarna mot kontrollörstjänster;

vid lokalförvaltningarna:

sammanförande av de manliga postmästarna till fem klasser, överpostmästare samt postmästare av klass 1, klass 2, klass 3 och klass 4; anställande av kontrollörer vid vissa postkontor;

inrättande av en högre avlöningsgrupp för den lägre postpersonalen, omfattande automobilmästare och stationsmästare.

Det må här anmärkas, att lönekommittén även haft att behandla vissa från personalorganisationer vid postverket till kommittén riktade framställningar av organisatorisk innebörd. I den mån dessa framställningar icke vunnit beaktande redan av generalpoststyrelsen i dess organisationsförslag, hava nämnda framställningar i allmänhet icke på grund av den begränsade tid, som stått kommittén till buds, blivit av kommittén upptagna till ett mera ingående bedömande.

Beträffande förslaget om inrättande av en särskild trafikbyrå inom generalpoststyrelsen och i samband därmed av ett nytt byråchefsämbete vill jag till en början erinra, att Kungl. Maj:t på styrelsens hemställan i en den 29 april 1918 avlåten proposition (nr 385) framlade ett förslag i ämnet för 1918 års lagtima riksdag. Riksdagen förklarade sig emellertid i sin skrivelse i ämnet (nr 423) icke hava blivit övertygad om nödvändigheten av att inrätta den nya byråchefsbefattningen, detta så mycket mindre som det syntes riksdagen kunna starkt ifrågasättas, om icke genom decentralisering av åtskilliga mindre viktiga ärenden generalpoststyrelsens arbetsmängd skulle kunna i ej ringa mån begränsas. Förslaget blev sålunda ej av riksdagen bifallet.

I sin skrivelse den 29 augusti 1918 har nu generalpoststyrelsen lämnat en redogörelse för den decentralisering av ärenden, som då redan ägt rum, från styrelsen till distriktsförvaltningarna. Styrelsen har därom anfört följande:

A. Befattningar i styrelsen.

Inrättande av en särskild trafikbyrå.

Generalpoststyrelsen den 29/8 1918.

»Uti sitt den 28 november 1907 avgivna betänkande angående — förutom lönereglering för postpersonalen — omorganisation av generalpoststyrelsen och därunder lydande förvaltningar ifrågasatte 1907 års postkommission, i sammanhang med fullständig omorganisation av generalpoststyrelsen och postverkets distriktsförvaltningar, en avsevärd decentralisation från generalpoststyrelsen till postdirektionerna av hos generalpoststyrelsen dittills avgjorda eller slutligt handlagda ärenden.

Med avseende å vad kommissionen därvid föreslog ägde från och med år 1910 öfverflyttning av ärenden till distriktsförvaltningarna rum i följande omfattning.

Från dåvarande *kanslibyrån*:

rätt att besluta om tjänstledighet och förordnande av vikarie för postmästare under högst tre månader samt för annan tjänsteman under högst sex månader av samma kalenderår,

anställande av tillfälligt biträde vid postanstalt under högst 15 dagar,

åläggande för försunlig att utgiva försutet vite, som postdirektör förelagt för uraktläthenhet att avgiva infordrad förklaring.

Från dåvarande *trafikbyrån*:

fastställande av tidtabeller för landsvägspostföring i allmänhet och för postbefordring med segel- eller roddbåt,

avslutande av nytt avtal om postföring, lantbrevbäring ävensom postutdelning under förutsättning, att den nya ersättningen icke är väsentligt högre än förut utgående lega,

träffande av avtal om posttransporter inom postanstalts område ävensom om s. k. postvård (förvarande av postförsändelser å plats, som icke är försedd med postanstalt, till dess den post anlant, med vilken försändelserna skola vidare fort-skaffas),

antagande av föreståndare för lantpoststation under förutsättning, att den nya ersättningen ej väsentligt överstiger det belopp, som närmast därföret utgått för poststationens handhavande.

Från dåvarande *kameralbyrån*:

anskaffande av inventarier och persedlar inom för år anvisat anslag för distriktet i dess helhet,

beslut angående beklädnad åt extra postiljon samt åt vikarie för extra postiljon eller ordinarie postvaktmästare eller postiljon.

Någon utflyttning av ärenden från dåvarande utrikes- och författnings- samt revisionsbyråerna skedde ej.

I avgivet yttrande över kommissionens betänkande framhöll generalpoststyrelsen, att styrelsen i likhet med kommissionen ansåge det vara i hög grad önskligt, att till minskning av arbetet inom generalpoststyrelsen ärenden därifrån öfverflyttades till distriktsförvaltningarna i större utsträckning än vad dittills ägt rum samt att generalpoststyrelsen alltså, med visst undantag, funne de av kommissionen i sådant hänseende föreslagna åtgärder välbetänkta.

Detta undantag hänförde sig till vad kommissionen föreslagit i fråga om öfverflyttning till distriktsförvaltningarna av det inom generalpoststyrelsen dittills utförda revisionsarbetet. I samma utlåtande framhöll generalpoststyrelsen, utan slutlig hemställan, önskvärdheten av bibehållande inom styrelsen av en särskild trafikbyrå.

Med hänsyn till vissa betänkligheter, som framkommit beträffande lämpligheten av en så genomgripande omorganisation av generalpoststyrelsen och

distriktsförvaltningarna, som av kommissionen satts i fråga, lät chefen för civildepartementet utarbeta ett förslag till jämkning uti kommissionens förslag i dessa delar. Jämväl över detta förslag infordrades generalpoststyrelsens yttrande.

Enligt förslaget i fråga skulle förändringarna av generalpoststyrelsen hållas mera inom ramen av styrelsens dittillsvarande organisation, varförutom distriktsförvaltningarna icke skulle göras så starka och betydande, som kommissionen tänkt sig. Generalpoststyrelsen, som kommissionen velat se fördelad på tre avdelningar, var och en med en byråchef som föreståndare, skulle enligt det nya förslaget uppdelas på fyra byråer, var och en företrädd av en byråchef; man utgick därvid ifrån, att revisionen av postkontorens räkenskaper fortfarande skulle ske inom generalpoststyrelsen. Med avseende å distriktsförvaltningarnas organisation ifrågakästades uti det nya förslaget den ändring av kommissionens förslag, att vid en var av dem skulle anställas endast en i stället för, såsom kommissionen föreslagit, två överkontrollörer.

Generalpoststyrelsen biträdde i sitt förnyade yttrande i ämnet föreslagna ändringar med avseende å generalpoststyrelsen och postdirektionerna likasom ock den jämkning med avseende å av kommissionen föreslagna decentraliseringen av disciplinmål, att någon utvidgning av distriktschefernas bestraffningsrätt icke borde äga rum. Samtidigt framhöll generalpoststyrelsen, att det, vid förnyad granskning av kommissionens uttalanden rörande överflyttning till distriktsförvaltningarna av vissa ärenden, som då handlagts av generalpoststyrelsen, syntes styrelsen, som tilläventyrs ytterligare någon begränsning borde ske i vad kommissionen i det förevarande avseendet ifrågasatt.

Bortsett från att betänkligheter då kunde hysas mot en allt för långt utsträckt decentralisering i och för sig, så att man, innan man gick vidare på den inslagna vägen, gärna borde samla någon erfarenhet i fråga om verkningarna av decentraliseringen i den omfattning, den, då att döma, skulle komma till genomförande, manade, enligt generalpoststyrelsens förmenande, den omständigheten, att distriktsförvaltningarna finge en svagare besättning med avseende å de högsta tjänsterna, än som vid det ursprungliga omorganisations- och decentralisationsförslaget tänkts, till försiktighet vid distriktsförvaltningarnas allt för stora belastning genom en långt driven decentralisering. Något mera detaljerat uttalande i fråga om en eventuell decentraliserings omfattning ansåg generalpoststyrelsen emellertid då ej anledning göra, alldenstund ett sådant uttalande måste bli beroende på det närmare förslag i samma hänseende, som vore att från kommissionen förvänta.

Inledningsvis hade generalpoststyrelsen uti sitt första yttrande med anledning av postkommissionens då föreliggande betänkande framhållit, att de allmänna synpunkter, från vilka kommissionen utgått, syntes generalpoststyrelsen särdeles beaktansvärda, och styrelsen kunde så mycket mindre hava något att mot desamma erinra, som styrelsen sökt låta dem komma till sin rätt, i den mån det under förhandenvarande förhållanden varit möjligt. Ett fortgående på den sålunda redan inslagna vägen kunde styrelsen icke anse annat än önskligt.

Även efter genomförande av den decentralisation, som ägde rum från och med år 1910, har generalpoststyrelsen ägnat uppmärksamhet åt denna fråga och därvid under aktgivande på verkningarna av sålunda skedda decentralisation övervägt, i vilken ytterligare mån sådan kunde vara lämplig och önskvärd. För styrelsen har det därvid gällt att taga ställning icke blott till den äldre frågan

om fortsatt överflyttande av ärenden från generalpoststyrelsen till postdirektionerna utan och till den i stort sett nyare frågan om ökad befogenhet för verkets lokalförvaltningar, d. v. s. för postmästarna. Då generalpoststyrelsen under år 1917 framlade sitt förslag om inrättande av ytterligare ett byråchefsämbete inom generalpoststyrelsen, var styrelsen alltså ingalunda främmande för tanken på en vidsträcktare decentralisering.

Erfarenheten under de gångna åren har givit vid handen, att utflyttningen av ärenden till distriktsförvaltningarna, i den omfattning den ägt rum, varit fördelaktig såsom medförande förenkling och ökad snabbhet i de enskilda ärendenas avgörande. Bristande likformighet uti likartade frågors avgörande vid de olika distriktsförvaltningarna har i det stora hela kunnat undvikas, dels genom att vid de en eller ett par gånger årligen inför generalpoststyrelsen hållna gemensamma mötena med samtliga postdirektörer större frågor upptagits till principiellt dryftande i syfte, bland annat, att leda till sådan enhetlig behandling, dels genom att å vederbörande byråer inom generalpoststyrelsen, under vilka de olika ärendesgrupperna hört, med noggrann uppmärksamhet följts ärendenas avgörande av distriktscheferna.

Under iakttagelserna över ämnet i den vidsträcktare omfattning, i vilken det ovan angivits, d. v. s. innefattande utflyttning av ärenden jämväl till postmästarna, har generalpoststyrelsen icke kunnat undgå att fästa sig vid ej mindre att i ett flertal fall frågas hänskjutande till en överordnad myndighet nu i stort taget icke kan anses innebära annat än besvär och dubbelarbete, sedan former skapats för betryggande av enhetlighet och sammanhållning även i händelse av decentralisation, än även att utsträckt sådan nu i mer än ett hänseende förekommer i verkligheten om än icke på papperet. Särskilt med nuvarande våldsamma kastningar i de löpande förhållandena måste alltsomoftast en lägre myndighet träffa avgöranden, som den överordnade myndigheten icke har annat än att godkänna.

Förty har generalpoststyrelsen sedan någon tid planlagt en vidlyftigare överflyttning av ärenden till lägre myndigheter och — i anseende särskilt till den betydelse, postdirektörernas samlade praktiska erfarenhet uppenbarligen måste ha uti denna fråga, ej minst i vad angår ärendenas överflyttande till postmästarna — underställt denna plan postdirektörernas uttalande vid distriktschefsmöte den 23—26 augusti 1918.»

Det torde här böra erinras, att styrelsen, enligt vad styrelsen i särskild skrivelse den 29 augusti 1918 till Kungl. Maj:t anmält, beslutat till såväl postdirektörer som postmästare överflytta beslutanderätten i vissa angivna frågor. Kungl. Maj:t har därjämte den 29 november 1918 på därom av styrelsen gjord framställning be-myndigat styrelsen att åt nämnda funktionärer uppdraga prövningen av ytterligare ett antal ärenden, som därför varit föremål för styrelsens eller postdirektörernas avgörande.

Efter att hava lämnat nyssnämnda redogörelse för decentralisationen och dess verkningar fortsätter styrelsen beträffande själva frågan om inrättande av den ifrågasatta nya byrån:

»Men även efter en dylik betydligt utvidgad decentralisation kvarstår oförminskat behovet av den nuvarande första byråns inom generalpoststyrelsens uppdelande på två byråer genom att dess två underavdelningar, person- och trafikavdelningarna, helt skiljas åt och i spetsen för var och en av dem sättes en byråchef, vilken icke tvingas dela sin uppmärksamhet på två så skilda ärendegrupper som personal- och trafikfrågor.

Generalpoststyrelsen har i det föregående vidrört den omfattning och differentiering, de skilda ärendegrupperna inom postverket numera tagit, ett förhållande som generalpoststyrelsen här vill ytterligare betona, under framhållande att det har sin grund lika mycket däruti, att postverket år efter år tillförts alldeles nya, för dess ursprungliga uppgift väsentligen främmande rörelsegrenar, som ock däruti, att rörelsens omfattning växt till en grad, om vilken man för tio år sedan icke kunde göra sig en föreställning. Detta har lett till, att ledningen av verket i dess helhet måste fördela sig på starkt utpräglade fraktioner, där för varje fraktion kräves verklig specialisering inom dithörande verksamhetsslag. Endast därigenom vinnes säkerhet för att huvudledningen kan ske efter planmässiga och målmedvetna grunder.

Härefter vill generalpoststyrelsen återgiva det väsentligare av vad styrelsen år 1917 anförde vid förslaget om inrättande inom generalpoststyrelsen av en särskild trafikbyrå. Generalpoststyrelsen anförde därvid bland annat följande:

'Allt efter som rörelsen ökats, har givetvis också arbetet i generalpoststyrelsen stegrats. En i väsentlig mån bidragande orsak härtill är ock att finna i de nya rörelsegrenar, som tillagts postverket. Det visar sig således, att medan under året närmast efter år 1909 de diarietörda målens antal nedgått till något över 12,000, detta antal under de senare åren ökats så, att detsamma år 1916 uppgått till icke mindre än 22,724.

Av de diarietörda ärendena falla följande antal på de olika byråerna:

å första byrån	6,487
» andra »	4,406
» tredje »	3,870
» fjärde »	7,961

Härvid är dock att märka, att flera grupper ärenden, som tidigare särskilt diarietörts, antingen ej längre införas i diarierna eller ock sammanföras under gemensamt nummer.

De i plenum behandlade mål — alltså de viktigaste och mest krävande målen — hava i antal år 1910 uppgått till allenast 4,743, under det att desamma år 1916 stigit till 5,798, alltså en ökning av 1,055 ärenden, motsvarande 22 %.

Å de olika byråerna föredragna plenimål fördela sig sålunda:

å första byrån	1,664
» andra »	1,903
» tredje »	890
» fjärde »	1,341

Det är dock ej blott genom det växande antalet ärenden, som styrelsens arbetsbörda ökats, utan detta har fastmer sin orsak däri, att de under de se-

naste åren i styrelsen handlagda ärenden i regel varit av betydligt större omfattning och vikt än tillföre.

För att åskådliggöra postverkets utveckling åberopade generalpoststyrelsen en jämförelse mellan vissa förhållanden för åren 1910 och 1916, vilken, framförd till 1917, ställer sig sålunda:

	1910.	1917.	Ökning.	
			Antal resp. kronor.	%
Personal, tillhopa	10,364	12,075	1,711	17
Antal postkontor.....	242	252	10	4
» poststationer och brevsamlingsställen	3,026	3,289	263	8
» avsända försändelser	399,676,337	599,120,038	199,443,701	50
» avsända i medeltal per innevånare.....	72,4	103,2	30,8	43
» postbehandlade paket.....	4,710,142	8,330,961	3,620,819	77
» km. postföringslinjer, järnväg	13,713	15,015	1,302	9
» » » landsväg	42,833	49,700	6,865	16
» » » ångbåt	50,336	7,409	— 42,927	— 85
» postförda km. å järnväg	28,089,126	27,429,529	— 659,597	— 2
» » » » landsväg	12,578,418	14,032,874	1,454,456	12
Värdebelopp, assuransbelopp.....	1,478,645,398	3,326,286,746	1,847,641,348	125
» inbetalade postanvisningsmedel	266,046,647	729,267,999	463,221,325	174
» inbetalade prenumerationsmedel	3,763,200	7,766,673	4,003,473	106
Sammanlagt ansvarsbelopp	1,748,455,272	4,063,321,418	2,314,866,146	132
Postverkets inkomster	21,905,317	36,606,744	14,701,427	67
» driftkostnader	20,538,720	27,568,049	7,029,329	34

'Av den redogörelse, som nu lämnats, vill det', anförde generalpoststyrelsen vidare, 'synas med all tydlighet framgå, att arbetsmängden i postverkets centralförvaltning särskilt under de senare åren ökats i större omfattning än som kunde förutses vid postverkets omorganisation. Den allmänna utveckling, som ägt rum inom handelns och industrins m. fl. områden, övar en omedelbar och direkt återverkan på postverket, som måhända mer än de flesta andra verken får kännning av denna utveckling. Det ligger ock särskild makt uppå, att postverkets ledning med vidsynt blick följer och underlättar utvecklingen genom de postala anordningarnas noggranna anpassande efter tidsförhållandena. Stora anspråk kunna och böra i sådant avseende ställas på verket och dess ledning. I de stora kulturländerna visar ock erfarenheten, huru statsmakterna visat förståelse för den betydande roll, som postsamfärdseln spelar i det allmänna framåtskridandet. Men det är icke nog med de egentliga postala uppgifterna, som ålagts postverket. Under tidernas lopp har verket tillförts betydande nya arbetsområden, som i viss mån kunna sägas ligga vid sidan av verkets egentliga uppgift. Sålunda hava,

jämsides med postsparbanksrörelsen, tillkommit utbetalning av folkpensioner och bestyret med stämpelförsäljning, varjämte från 1918 års början tillkommer ombesörjandet av kronouppbörderna. Det behöver icke närmare framhållas, vilka krav i organisationshänseende härmed ställas enkannerligen på verkets centralförvaltning.

Postverket har, såsom ett stort affärsdrivande företag, följande tidens strömningar, sökt allt mer och mer göra sig oberoende av de enskilda affärsföretagen vid anskaffandet av de för verkets drift erforderliga inventarier, persedlar och effekter m. m. genom anordnandet av egen verkstad samt eget tryckeri och bokbinderi.

För att generalpoststyrelsen skall kunna i alla avseenden fylla sin uppgift såsom högsta ledning för de mångskiftande och krävande arbetsuppgifter, som påvila verket, är det enligt generalpoststyrelsens åsikt oundgängligen nödvändigt, att göromålen i styrelsen uppdelas så, att generalpostdirektören vid sin sida har tillräckligt antal chefer, som närmast äro ansvariga för icke alltför stora ärendesgrupper. Generalpoststyrelsen anser det ligga i öppen dag, att för postverkets utveckling så viktiga ärenden som personal- och trafikmålen kräva var sin byråchef i spetsen för de avdelningar, å vilka dessa ärenden behandlas. Om detta kan sägas gälla i allmänhet, så gäller det ändå mera nu, till följd därav att under de närmare åren på dagordningen stå ett flertal särdeles omfattande trafikfrågor, som måste finna sin lösning, samt vilka måste handläggas centralt och icke kunna överlätas till distriktsförvaltningarna.

Vid behandling i statsrådet av detta ärende yttrade föredragande departementschefen följande: 'Nya arbetsområden hava tillförts styrelsen, och ärendena äro ofta av större omfattning och vikt än tillföre. Särskilt har det, såsom av styrelsens redogörelse framgår, visat sig nödigt, att cheferna för första och andra byråerna befrias från en del dem nu åliggande uppgifter. Det torde ej heller låta sig göra att till tredje och fjärde byråerna överflytta några mera betydande ärendesgrupper; en sådan anordning skulle till följd av poströrelsens hastiga utveckling i allt fall endast komma att utgöra ett provisorium. De anförda skälen för inrättande av en ny byrå, som skulle handhava de egentliga trafikärendena och vissa i samband därmed stående frågor, synas därför övertygande.'

Som generalpoststyrelsen redan antytt, innebär givetvis icke vissa ärendens överflyttande från generalpoststyrelsen till postdirektionerna, att generalpoststyrelsen alldeles befrias från att taga befattning med dessa ärenden. Från att hava måst i detalj pröva varje särskilt förekommande fall måste generalpoststyrelsen därefter uteslutande ägna sig åt en övervakande, kontrollerande och ledande verksamhet med avseende å de utflyttade ärendena. Men detta arbete både tager sin tid, om det skall fullgöras så, att det leder till avsett gagn, och kräver höga kvalifikationer, om det skall överhuvud taget kunna fullgöras på ett gagnarikt sätt.

Att genom decentralisering utöver vad nu genomförts beträffande trafikärenden bortskaffa det ända sedan 1910 kända behovet av inrättande av en särskild trafikbyrå ser generalpoststyrelsen ingen möjlighet. Också hyser generalpoststyrelsen de största farhågor att genom splittring av trafikärendesgruppen vedervåga en fullt enhetlig och av ingående sakkännedom buren ledning av verkets trafikförhållanden. Den stora korresponderande allmänhetens punktliga och så vitt möjligt snabba betjänande beror till väsentlig, om ej väsentligaste, del på de rena postbefordringsfrågornas lösande, likasom ock med avseende å den väl-

diga anpart av driftkostnaderna, som de rena trafikordningarna sluka, verkets ekonomiska ställning till icke ringa del avhänger av att dessa anordningar alltid överensstämna med en klok ekonomisering.

Generalpoststyrelsen anser sig på sådana grunder icke kunna frånga sitt krav på inrättande av en särskild trafikbyrå och i sammanhang därmed av ytterligare ett byråchefsbämbete i styrelsen.»

Kommunikationsverkens lönekommitté.

Kommunikationsverkens lönekommitté har icke ansett sig kunna tillstyrka generalpoststyrelsens förslag i nu förevarande avseende. Kommittén har anfört följande:

»Kommittén vill icke förneka, att den erhållit ett starkt intryck av att generalpoststyrelsens första byrå tynges av en måhända väl stor arbetsbörda. Såväl med hänsyn därtill som till behovet att erhålla enhetlig ledning av trafikärendena emotses kommittén, att en ökning av antalet byråer hos generalpoststyrelsen icke allt för länge kan undanskjutas. Innan beslut därom fattas, bör dock, enligt kommitténs mening, avvaktas verkningarna av den ytterligare decentralisation av ärenden från generalpoststyrelsen, som i enlighet med uttalande av 1918 års riksdag helt nyligen beslutats eller föreslagits av styrelsen. Då det därjämte torde kunna antagas, att en återgång från de senaste årens onormala förhållanden kommer att särskilt för den ifrågavarande byrån medföra lättnad i arbetsmängden, har kommittén ansett sig icke för närvarande kunna tillstyrka styrelsens förslag om uppdelning av dess första byrå.»

Generalpoststyrelsen den 17/i 1919.

Generalpoststyrelsen har i sitt utlåtande över kommitténs yttrande vidhållit sin tidigare framförda mening om behovet av den nya byrån och anför härom:

»Den decentralisation av ärenden från generalpoststyrelsen till postverkets distrikts- och lokalförvaltningar, som efter Kungl. Maj:ts godkännande inom den närmaste tiden kommer att genomföras, medför visserligen en minskning i den första byrån hittills påvilande arbetsbördan, men det får därvidlag icke förbises, att de grupper av mindre viktiga ärenden, vilka efter decentralisationens genomförande icke längre påkalla styrelsens avgörande, givetvis äro av den art, att vederbörande byråchef icke offrat åtminstone någon nämnvärd tid på deras handläggning. De viktigaste ärendena, vilka icke lämpligen låta sig behandlas för sig av de olika distriktscheferna, utan måste lösas efter enhetliga riktlinjer, få allt fortfarande, i samma utsträckning som hittills, beredas och föredragas av byråchefen, vars personliga arbetsbörda fördenskull ej i någon mera nämnvärd mån minskas genom decentralisationen.

Det är otvivelaktigt, att återgången från de senare årens onormala förhållanden kommer att i någon, om ock ringa grad, minska arbetet inom vissa av de till första byråns trafikavdelnings arbetsområde hörande ärendesgrupperna, men det torde ej heller låta sig förnekas, att å andra delar av detta område komma att under och efter återgången till normala förhållanden uppstå många nya och viktiga arbetsuppgifter.

Bortsett från om vid nu angivna förhållanden den chefen för första byrån personligen påvilande arbetsbördan skulle i större eller mindre grad ökas eller

tilläventyrs — i motsats till vad generalpoststyrelsen har anledning antaga — skulle bliva ungefärligen densamma som nu, kvarstår dock det faktum, att två så skilda och omfattande ämnesgrupper som postverkets personal- och trafikärenden icke lämpligen kunna av samma föredragande handläggas, utan att, särskilt vid den anhopning av göromål, som på grund av poströrelsens natur vid vissa tidpunkter är oundviklig, arbetsresultatet i viss mån kan äventyras. I allt fall kan en så snabb handläggning av göromålen, som vore önskvärd, icke vid alla tillfällen låta sig genomföras.

Till ytterligare belysande av de skäl, som föranleda generalpoststyrelsen att bestämt vidhålla sin framställning om uppdelning av personal- och trafikärendena på två byråer, vill styrelsen i korthet antyda de för närvarande viktigaste större arbetsuppgifterna å sagda båda områden.

På *personalområdet* framträder då först frågan om rekryteringen av verkets personal, vilken på senare tiden vållat avsevärda svårigheter. Detta förhållande innebär en allvarlig fara för verkets rationella och behöriga drift, varför rekryteringen och i samband därmed stående frågor måste ägnas en alltmera ingående och tidskrävande behandling.

Posttrafikens stegring och ökade intensitet, de nya uppgifter av skilda slag, som undan för undan lagts på postverket, ställa allt större krav på posttjänstemannens duglighet. Det i enlighet med statsmakternas uttalade mening alltjämt fortgående överflyttandet av göromål från postexpeditörer till tjänstemän av lägre tjänstegrader medför, att det å ena sidan måste tillses, att de tjänstemän, som skola koncentrera sig på de mera krävande uppgifterna, äga förutsättningar att fylla desamma på ett tillfredsställande sätt, och att det å andra sidan är lika nödvändigt, att tjänstemännen i de lägre tjänstegraderna genom utbildning sättas i stånd att nöjaktigt fullgöra de allt mera ansvarsfulla uppdrag, som anförtros dem. Svårigheterna att anskaffa och vid verket bibehålla dugliga tjänstemän göra det slutligen allt mer angeläget, att den befintliga personalen kan utnyttjas på ett rationellt sätt och kan fullgöra de arbetsuppgifter av olika slag, som påläggas densamma.

Allt detta kräver ett väl organiserat utbildnings- och undervisningssystem.

I detta hänseende vill generalpoststyrelsen erinra om, att nyligen anordnats särskilda utbildningskurser för sådana tjänstemän, åt vilka skulle kunna anförtros de mest krävande arbetsuppgifterna inom verket. Dessa kurser befinna sig ju ännu på ett försöksstadium och kräva tydligen mycken tillsyn och omtanke under de närmaste åren för att leda till avsett resultat.

Vidare har generalpoststyrelsen under utredning frågan om ytterligare utbildningskurser för tjänstemännen i de lägre graderna i syfte att göra dessa tjänstemän skickade på det vidgade verksamhetsområde, som öppnats för dem.

Tidsförhållandena kräva, att för personalen vitala frågor om anställningsvillkor, arbetsförhållanden o. d. ofta göras till föremål för överläggningar med ombud för personalen. Generalpoststyrelsen har anledning antaga, att dylika förhandlingar i framtiden skola komma i än högre grad till användning. För att sådant samarbete skall leda till goda resultat, därvid såväl verkets som personalens intressen komma till sin rätt, är nödvändigt, att den person, som har att härvidlag taga initiativ och ledning, kan ägna erforderlig tid och arbetskraft åt att intränga i de föreliggande frågorna i hela deras vidd.

Slutligen vill generalpoststyrelsen framhålla, att avgörandet av de synnerligen viktiga frågorna om besättning av de mera ansvarsfulla tjänsterna inom

verket givetvis kräver en omsorgsfull beredning och en ingående kännedom om personalen och dess arbetsuppgifter.

De nu omnämnda, inom en personalbyråchefs versamhetsområde fallande uppgifter synas generalpoststyrelsen vara av den betydelse, att de måste kräva en persons hela arbetsförmåga och odelade intresse.

Generalpoststyrelsen kan i detta sammanhang ej underlåta att påpeka, hurusom, enligt telegrafstyrelsens av lönekommittén, på sätt framgår av dess till Kungl. Maj:t den 20 december 1918 avgivna yttrande beträffande vissa organisationsförhållanden vid telegrafverket, biträdda förslag till omorganisation av nämnda styrelse, ifrågasatts inrättande inom densamma av en särskild personalbyrå med en byråchef såsom föreståndare. Härvidlag har generalpoststyrelsen även bemärkt, att, såsom framgår av uttalande å sidorna 5 och 6 i betänkandet, frågor om trafik-, linje- och radiopersonals utnämning och placering m. m. icke avsetts skola handläggas å den nya personalbyrån utan å respektive trafik-, linje- och radiobyrå.

Inom generalpoststyrelsen skulle ej blott ärenden rörande personalen i allmänhet utan även alla till styrelsens handläggning hörande frågor rörande utnämning och placering av personal avgöras å personalbyrån.

Generalpoststyrelsen förutsätter, att det största antalet av de utav telegrafstyrelsen handlagda personalärenden, såsom fallet är inom postverket, rör den ordinarie personalen. Av telegrafstyrelsens statistiska redogörelse för år 1917 framgår, att telegrafverkets ordinarie tjänstebefattningar vid utgången av sagda år utgjorde 2,554. Motsvarande antal vid postverket uppgick till 4,543.

Vid samma tidpunkt uppgick den extra personal, med vars antagande vederbörande styrelser taga någon befattning, till 660 personer vid postverket och, såvitt av statistiken framgår, 3,851 vid telegrafverket. I sistnämnda summa ingår dock ett högst betydande antal — ej mindre än 3,788 — telefonister m. fl. tillhörande trafikpersonalen, vilkens utnämning och placering, på sätt ovan sagts, icke skulle falla inom personalbyråns verksamhetsområde.

Sammanlagda antalet vid telegrafverket sysselsatta personer utgjorde under år 1917 i medeltal 12,715. Motsvarande siffror för postverket uppgingo till 13,098.

Det synes generalpoststyrelsen fördenskull, som om i lika hög grad skulle föreligga skäl för en särskild personalbyråchef inom generalpoststyrelsen som inom telegrafstyrelsen.

På *posttrafikens* område vänta, såsom generalpoststyrelsen ovan antytt, viktiga arbetsuppgifter.

Sedan världskriget slutat, lärer Sveriges handel och industri hava att emotse en tid av ytterst hård konkurrens med utlandet. Det är då av högsta vikt, att såsom vapen i denna kamp även ingå fullt moderna och väl ordnade postförbindelser såväl med utlandet som inom riket.

Då de under krigsåren brutna mellanfolkliga förbindelserna skola återknytas, är det av nöden, att snabba och tillförlitliga postförbindelser upprättas med de länder, där marknad skall sökas för vårt exportgods och där våra importörer hava sina inköpskällor. Postverket måste med vaken blick följa utvecklingen å samfärdselns område för att såväl på de gamla vägar, som återupptagas, som på de nya vägar, som öppnas, uppnå kommunikation med andra länder.

Flygmaskinteknikens oerhörda utveckling under kriget ställer i utsikt omvälvningar särskilt på postsamfärdselns område, vilka ännu knappast låta sig överskåda. Det gäller då att i tid och i all den utsträckning, som kan vara lämplig, för postutväxlingen använda detta kommunikationsmedel.

Motorteknikens utveckling i allmänhet varslar om, att automobiler, motorcyklar o. d. fortskaffningsmedel kunna i mycket stor utsträckning komma till användning i postverkets ärenden, varigenom avsevärda besparingar i tid, arbetskraft och penningar kunna förväntas.

I vårt vidsträckta och i allmänhet glest befolkade land bliva med naturnödvändighet postbefordringskostnaderna synnerligen höga, ofta så höga, att med fullföljandet av eljest väl motiverade utvecklingsplaner måste av ekonomiska skäl anstå. Inga medel för att genom lämpliga och praktiska anordningar nedbringa dessa kostnader och därigenom möjliggöra ytterligare välbehövlig utveckling av postsamfärdseln böra fördenskull lämnas oanvända. Då de rena postbefordringskostnaderna numera överstiga 10 miljoner kronor årligen, ligger det i öppen dag, att de hithörande ekonomiska problemen måste ägnas oavlättlig uppmärksamhet och sorgfällig prövning.

Svårösta frågor föreligga i avseende å anställnings- och avlöningsvillkor för det stora antal personer — över 6,000 — som i större eller mindre utsträckning anlitas i postverkets ärenden för skötande av poststationer, lantbrevbäring, postforsling och dylikt. Frågor av denna art hava vid upprepade tillfällen blivit underställda Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, därvid framstälts krav på ändrade anställnings- och avlöningsförhållanden för ifrågavarande funktionärer, vilkas tillmötesgående skulle medföra högst betydande utgiftsstegringar för statsverket. Hithörande förhållanden kräva mycken uppmärksamhet och mycket arbete, innan en för båda de intresserade parterna tillfredsställande lösning kan vinnas. Endast detta område, vilket intimt sammanhänger med bland annat förhållandena å den allmänna arbetsmarknaden, foder- och livsmedelspriser m. m., synes tillräckligt att i stor utsträckning upptaga en persons arbetsförmåga för lång tid framåt.

Med hänsyn till vad av generalpoststyrelsen nu och vid föregående tillfällen i detta ärende anförts synes det generalpoststyrelsen uppenbart, att ett oavvisligt behov för postverkets personal- och trafikärendens uppdelning snarast möjligt på två föredragande föreligger. Då detta behov icke kan tillgodoses genom omgruppering av ärendena på generalpoststyrelsens nuvarande ledamöter, och då vidare, såsom generalpoststyrelsen närmare utvecklat i sin skrivelse den 24 september 1917 med förslag till postverkets driftkostnader för år 1919, det oundgängligen är av nöden att jämväl minska den arbetsbörda, som nu påvilar chefen för generalpoststyrelsens andra byrå, får generalpoststyrelsen bestämt hävda, att en ökning av styrelsens arbetskrafter genom inrättande av ytterligare ett byråchefsbete icke längre låter sig undanskjutas. Därest så ej sker, måste det allvarligen befaras, att styrelsens arbetsbörda icke kan på ett ur statsverkets och den korresponderande allmänhetens synpunkt tillfredsställande sätt avvecklas. Skulle den ifrågasatta anordningen icke vidtagas, blir styrelsen nödsakad att, som vid vissa tillfällen redan måste ske, för beredning och föredragning av ett eller annat vidlyftigare ärende, inkalla särskild föredragande, en åtgärd, som med hänsyn till kontinuiteten i arbetet får anses mindre lämplig.

På grund av vad nu och tidigare i ärendet av generalpoststyrelsen anförts får styrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t i den förevarande frågan ville vidhålla den ståndpunkt, Kungl. Maj:t, på sätt framgår av statsrådsprotokollet över civilärenden den 29 april 1918, vid behandling av förslaget till driftkostnadsstaten för år 1919 täcktes intaga till densamma.»

Departements-
chefen.

Redan den utredning, som förebragts, då frågan om inrättande av en särskild trafikbyrå inom generalpoststyrelsen år 1918 förelåg till prövning, syntes mig giva vid handen, att arbetsbördan å styrelsens första byrå var alltför stor. Vad styrelsen nu ytterligare andragit i frågan har styrkt mig i denna mening, och jämväl kommunikationsverkens lönekommitté har förklarat sig ej vilja bestrida nämnda förhållande samt ansett en ökning av antalet byråer i styrelsen ej kunna allt för länge undanskjutas.

Då emellertid riksdagen nästlidet år uttalade en önskan, att verkningarna av den pågående decentralisationen av ärenden från styrelsen till distriktsförvaltningarna och postmästarna skulle avvaktas, innan den nu förevarande frågan upptoges till avgörande, och dessa verkningar icke ännu kunna slutligt bedömas, har jag icke ansett mig kunna tillstyrka, att spørsmålet om inrättande av en ny ordinarie byråchefstjänst redan nu åter av Kungl. Maj:t förelägges riksdagen.

Om styrelsen beredes erforderlig tillfällig förstärkning av arbetskrafterna, synes nämligen någon större olägenhet ej vara att befara med ett uppskov med frågans avgörande. I detta sammanhang ber jag från den föregående redogörelsen få särskilt erinra om att en ytterligare decentralisering av ärenden är under genomförande. Beträffande åtskilliga av de frågor, som, enligt vad styrelsen framhållit, under den närmaste tiden kräva särskild utredning, såsom angående anställnings- och avlöningsförhållanden för poststationsföreståndare och lantbrevbärare, har jag under övervägande att uppdraga denna utredning åt särskilda sakkunniga, vadan något ökat arbete härigenom ej för närvarande skulle behöva åläggas styrelsen. Även om vidare, såsom generalpoststyrelsen framhållit, övergången till normala förhållanden kan komma att medföra ökade göromål för styrelsens första byrå, torde denna ökning kunna förväntas göra sig kännbar endast under en kortare övergångstid.

Generalpoststyrelsen har i sitt utlåtande den 17 januari 1919 framhållit, att kommunikationsverkens lönekommitté tillstyrkt inrättande av en ny byrå inom telegrafstyrelsen för huvudsakligen samma ändamål, som generalpoststyrelsen föreslagit för sin del. Vid denna frågas behandling senare denna dag kommer jag att följa denna kommitténs mening. Men det är att märka, att förhållandena vid telegrafverket på detta område äro olikartade mot de vid postverket rådande redan i det avseendet att någon överflyttning av ärenden från telegrafstyrelsens nuvarande administrativa byrå icke, eller åtminstone icke i någon nämnvärd mån, torde låta sig göra.

Då jag funnit mig icke nu kunna tillstyrka inrättandet av en ny ordinarie byråchefstjänst inom generalpoststyrelsen, har jag emellertid, såsom redan antytts, utgått ifrån, att en ökning av arbetskrafterna å styrelsens nuvarande första byrå synes erforderlig för att bereda lättnad i byråchefens arbetsböda. Detta synes mig då lämpligen böra ske genom att styrelsen för ändamålet under erforderlig tid beredes biträde av en adjungerad ledamot.

Generalpoststyrelsen har vidare föreslagit, att den nuvarande kamrerartjänsten skulle utbytas mot en byrådirektörsbefattning.

Kamrerartjänstens utbytande mot en byrådirektörsbefattning.

Av vad styrelsen i sin skrivelse den 29 augusti 1918 i ämnet anført framgår, att innehavaren av kamrerartjänsten efter genomförandet av 1910 års löneroglering för postverket fått sig ålagd göromål av mera självständig natur, bland annat visst överinseende över stämpelärendenas behandling samt ärenden angående avräkning med främmande postförvaltningar, och att stora anspråk numera måste ställas på denna befattningshavare. Styrelsen har därför ansett det vara av oavvisligt behov påkallat, att kamreraren erhöles en högre och ansvarsfullare ställning än den han för närvarande innehade, och har styrelsen efter en ingående motivering, såsom nämnts, föreslagit, att befattningen måtte ombildas till en byrådirektörstjänst med en mellanställning mellan byråchef och sekreterare.

Generalpoststyrelsen.

Kommunikationsverkens lönekommitté har i sitt yttrande angående vissa organisationsförhållanden vid postverket framhållit, att vid den år 1918 genomförda provisoriska regleringen av avlöningsförhållandena vid postverket hänsyn icke blev tagen till nämnda tjänstemans utvidgade tjänsteåligganden. Det syntes emellertid erforderligt, att berörda befattningshavare erhöles en tjänsteställning, som mera svarade emot de skyldigheter och det ansvar, som påvilade honom, och har kommittén därför icke haft något att erinra emot generalpoststyrelsens förslag härutinnan.

Kommunikationsverkens lönekommitté.

Emot en förändring av den nuvarande kamrerartjänsten till en byrådirektörsbefattning har jag på de utav generalpoststyrelsen och kommittén anförda skäl icke funnit anledning till erinran.

Departementschefen.

En sekreterar-
tjänsts om-
bildande till
en förste in-
tendents-
befattning.
Kommunikations-
verkens
lönekommitté.

Enligt kommitténs lönerегleringsförslag skulle till 17:e lönegraden hänföras en befattning såsom förste intendent. Kommittén har nämligen ansett, att den nuvarande sekreterare, vilken handhar postverkets frimärksförråd och tillika självständigt avgör eller inom styrelsen föredrager ärenden rörande stämpelbeläggning av aktier m. m., borde erhålla samma tjänsteställning som de av kommittén för de fyra ifrågavarande verken föreslagna förste sekreterarne.

General-
poststyrelsen.

Generalpoststyrelsen har i sitt utlåtande över kommitténs lönerегleringsförslag erinrat, att med ifrågavarande befattning för närvarande är förenat, förutom sekreteraravlöning, ett särskilt arvode av 500 kronor, vilket utgår av anslaget till stämpelomkostnader, och har styrelsen ansett, att för bibehållande av nuvarande skillnad i avlöningshänseende mellan nu ifrågavarande och övriga sekreterarbefattningar dylikt arvode fortfarande borde utgå till förste intendenten.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av vad jag anfört tidigare i dag vid anmälan av kommunikationsverkens lönekommittés lönerегleringsförslag, har jag icke kunnat för närvarande ansluta mig till kommitténs förslag om inrättande av befattningar som förste sekreterare vid generalpoststyrelsen. Vid sådant förhållande kan ifrågasättas, om någon ändring av nu förevarande sekreterarbefattnings tjänsteställning bör äga rum. Berörda befattning, vars innehavare även benämnes förste intendent, inrättades jämlikt beslut av 1917 års riksdag, och utgår för befattningen, såsom generalpoststyrelsen antytt, jämlikt riksdagens medgivande ett särskilt tilläggsarvode med 500 kronor av anslaget till stämpelomkostnader. Anledningen till att förste intendenten ansågs bära åtnjuta ett dylikt tilläggsarvode och sålunda högre avlöning än sekreterarna hos styrelsen var den stora föredragning av stämpelmål, som skulle komma att åligga honom, samt i all synnerhet det stora antal stämpelärenden, som han skulle äga att utan föredragning å styrelsens vägnar avgöra och vilka äro av betydande ekonomisk räckvidd. Vid sådant förhållande och då för ifrågavarande befattning akademisk examen måste anses erforderlig, finner jag mig ej böra frångå kommitténs förslag om denna befattnings hänförande till 17:e lönegraden. Något särskilt tilläggsarvode bör givetvis däremot ej vidare utgå till honom.

Den s. k.
kassainten-
dents upp-
flyttning i
högre lönegrads.

Generalpoststyrelsen har vidare föreslagit, att den nuvarande kassaintendentsbefattningen skulle uppflyttas i högre tjänstegrad och anför härom följande:

Generalpost-
styrelsen
den 29^a 1918.

»Stämpeluppbörden uppgick år 1914, från och med vilket år postverket övertog stämpelväsendet, till ..... kronor 19,310,366: —
År 1917 hade den stigit till ..... » 52,880,114: —
samt utgjorde för första halvåret 1918..... » 35,542,425: —

Under antagande, att ingen minskning i stämpeluppbörden inträder under årets senare hälft, kommer den sålunda i år att uppgå till i runt tal ..... kronor 71,000,000: —

Ökningen sedan 1914 uppgår sålunda till	
för år 1917	173 %
» » 1918	267 %

Om än icke uppbördens storlek kan tagas som direkt mätare på omfattningen av arbetet med stämpelväsendet, så är det dock uppenbart, att, då stämpeluppbörden nu under år 1918 närmar sig det fyrdubbla av vad den uppgick till år 1914, de därmed förbundna göromålen ökats oerhört och taga den med dem sysselsatta personalens tid och krafter i anspråk i en helt annan utsträckning, än då denna rörelsegren först tillfördes postverket.

Inom generalpoststyrelsen handhavas stämpelgöromålen å dess II byrå. Här förrättas sålunda, bland annat, alla göromål, som sammanhånga med aktiestämpling. Ökningen av endast denna rörelsegren framgår därav, att under år 1915 inbetalades stämpelavgifter för aktier, obligationer m. m. till belopp av kronor 1,442,133: —, under det att motsvarande siffror för år 1917 äro kronor 10,951,468: — och för första halvåret 1918 kronor 9,573,896: —. Huvudparten av stämpelgöromålen påvilar den med huvudkassan förenade stämpelexpeditionen. Denna förestås nu av kassaintendenten.

Med avseende å stämpelväsendet åligger honom, bland annat,
att från allmänheten mottaga aktier och obligationer m. m. samt därå belöpande stämpelavgifter,
att föranstalta om dessa värdehandlingars stämpelbeläggning i enlighet med vad i varje fall särskilt beslutats,
att öva tillsyn över stämpelarnas behöriga tillverkning, distribution, förvaring och redovisning m. m.,
att handhava å stämpelexpeditionen ifrågakommande skriftväxling,
att med uppmärksamhet följa, huru stämpelförsäljare och postkontoren handhava stämpelgöromålen, samt
att hos generalpoststyrelsen göra de framställningar i fråga om stämpelväsendet, vartill förekommande omständigheter anses föranleda.

Kassaintendenten är sålunda huvudredogörare för stämpelväsendet. På honom ankommer att ansvara för bokslutet i avseende å stämpelväsendet och redovisa till statsverket för stämpeluppbörden, den s. k. generalavräkningen. Hans göromål härvidlag äro sålunda närmast jämförliga med den befattning, kamreraren har att taga med postverkets bokföring och bokslut. Vidare har kassaintendenten huvudansvaret för det mycket stora värden innefattande huvudförrådet av stämplor. Vid utgången av år 1917 innelågo stämplor till ett sammanlagt värde av 207,887,525 kronor. Han har ock att ordna och övervaka alla mellanhavanden med stämpelförsäljarna med avseende å redovisning, provision m. m., vilket allt kräver en omfattande författningskännedom och föranleder vidlyftig skriftväxling m. m. Slutligen har genom 1917 års riksdags beslut angående vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften ytterligare göromål tillförts huvudkassan eller rättare stämpelexpeditionen. Vari dessa göromål bestå framgår av §§ 54—56 av stämpelförordningen. Enligt bestämmelserna tillgodoföres från och med den 1 juli 1917 statsverket stämpelavgift för räntebesked, räntekupong, kvittens eller annan anteckning, varigenom insändare tillgodoföres ränta å i bank insatta penningar. Dylig stämpelavgift

må emellertid på vissa angivna villkor inlevereras av bank för helt år. Sådan leverering skall verkställas till postverkets huvudkassa senast inom utgången av mars månad och bör åtföljas av särskild uppgift rörande varje slag av inlåningsränta och då jämväl vara åtföljd av intyg från av Konungens befallningshavande utsett ombud angående beloppet.

Enligt nyssberörda bestämmelser utgöres jämväl stämpelavgift å lottsedlar, vare sig i penning- eller varulotteri.

Det åligger intendenten att övervaka inbetalningen av dylika medel samt att i förekommande fall göra vederbörlig anmälan till generalpoststyrelsen.

Till allt detta kommer slutligen den närmaste skötseln och ansvaret för postverkets huvudkassa, vars årliga uppbörd för närvarande uppgår till cirka 100,000,000 kronor.

Det torde sålunda vara uppenbart, att den förenade kassa- och stämpelintendentstjänsten är både med avseende å ekonomiskt ansvar och de åliggande göromålens art och mängd i hög grad krävande. Den torde också kunna sägas vara den mest ansträngande av generalpoststyrelsens tjänster av motsvarande grad.

Generalpoststyrelsen anser fördenskull, att tjänsten ifråga bör ifråga om fast avlöning jämföras med den nuvarande kamrerarens, därvid dess innehavare lämpligen bör benämnas stämpelkamrer och kassaintendent.»

Kommunikationsverkens lönekommitté.

Kommittén har även ansett, att ifrågavarande befattningshavare borde givas en något högre ställning i avlöningshänseende om ock ej så hög, som generalpoststyrelsen ifrågasatt. Kommittén har härom anfört följande:

»Såsom skäl för uppflyttning i högre tjänstegrad av den nuvarande kassaintendentsbefattningen, vilkens innehavare är huvudredogörare för stämpelväsendet och har sig ålagd den närmare skötseln och ansvaret för postverkets huvudkassa, har generalpoststyrelsen framhållit, att denna befattningshavares ekonomiska ansvar under de senaste åren i avsevärd mån stigit och att de honom åliggande göromålens art och mängd vore i hög grad krävande. Styrelsen har ansett, att tjänsten bör jämföras med den nuvarande kamrerartjänsten samt benämnas stämpelkamrer och kassaintendent.

Kommittén har i likhet med generalpoststyrelsen ansett, att ifrågavarande befattningshavare bör erhålla en högre tjänsteställning, men har icke funnit sig kunna föreslå så stor uppflyttning, som av styrelsen ifrågasatts, utan torde tjänsten böra hänföras till den nuvarande sekreterargraden. Befattningens benämning synes lämpligen böra fortfarande bliva kassaintendent.»

Generalpoststyrelsen den 17/1 1919 och den 3/3 1919.

Generalpoststyrelsen har i sitt utlåtande över kommitténs yttrande i organisationsfrågorna — med biträdande i denna del av en vid kommitténs betänkande fogad reservation — vidhållit sin mening angående ifrågavarande befattningshavares placering å löneskalan, och i sitt utlåtande över kommitténs förslag till avlöningsreglemente har styrelsen ytterligare framhållit önskvärdheten, att befattningen uppflyttades till 17:e lönegraden eller alternativt, om i detta särskilda fall det kassaintendenten nu tillkommande tilläggsarvode av stämpelmedlen till belopp av 500 kronor fortfarande finge utgå, till 16:e lönegraden.

Såsom jag redan tidigare antytt vid behandlingen av ärendet angående gemensamt avlöningsreglemente för de fyra kommunikationsverken, har jag ansett mig i denna fråga böra ansluta mig till lönekommitténs mening, så mycket hellre som huvudkassör hos de övriga verkens styrelser föreslagits skola i avlöningshänseende hänföras till endast den 13:e lönegraden.

Departements-
chefen.

I fråga om befattningens benämning torde densamma, på sätt förslaget till avlöningsreglemente angiver, böra fortfarande vara intendent.

Generalpoststyrelsen har vidare föreslagit, att den å styrelsens första byrå befintliga notariebefattning, vilkens huvuduppgift är att vara föreståndare för postverkets undervisningsanstalt, skulle på grund av de stora fordringar, som, särskilt efter det numera skedda införandet av en högre postexamen, måste ställas på denna befattningshavare, samt med hänsyn till nödvändigheten att kunna för platsen förvärva och under en längre tid behålla en kompetent person, ombildas till en tjänst, jämställd med närmast högre tjänstegrad inom styrelsen — intendent och förste aktuarie — ävensom att i samband därmed befattningen måtte erhålla benämningen intendent.

En notarie-
tjänsts utby-
tande mot en
skreterarbe-
fattning.

Styrelsen har härom anfört följande:

»Hos generalpoststyrelsen finnas för närvarande anställda 7 notaries.

En av de å första byrån anställde notarierna intar en särställning i förhållande till de övriga notarierna inom styrelsen. Hans huvuduppgift är att vara föreståndare för postverkets undervisningsanstalt, i vilken egenskap åligger honom att, med egen undervisningsskyldighet i de viktigaste postala ämnena, leda postelevkurserna ävensom eljest anordnade utbildningskurser för posttjänstemän. Endast till en ringa del har hans göromål bestått av notariesysslor i allmänhet.

Generalpost-
styrelsen
den 20/s 1918.

Det är uppenbart, att på den ifrågavarande tjänstens innehavare måste ställas särskilda fordringar. Hans verksamhet är av största betydelse för en god utbildning av de unga tjänstemannaaspiranterna och därmed också för kårens rekrytering. För att själv kunna giva undervisningen i de viktigaste postala ämnena ävensom för att kunna övervaka och leda undervisningen uti andra ämnen erfordras, att han äger både goda teoretiska kunskaper och omfattande praktisk erfarenhet om postväsendet och dess skilda rörelsegrenar.

Redan på grund av dessa förhållanden har den ifrågavarande notariatstjänsten ansetts för mera än övriga sådana tjänster inom styrelsen, och fordringarna på tjänstens innehavare hava numera måst ytterligare skärpas, sedan styrelsen från och med år 1918 infört en högre postexamen för att trygga tillgången på fullt kvalificerade aspiranter till högre tjänster i verket. Han skall nämligen taga samma ledande del i de kurser, vilka komma att anordnas för denna examen, som han hittills tagit i postelev- och andra utbildningskurser, och han kommer hädanefter icke att kunna å byrån lämna något biträde i egenskap av notarie.

Generalpoststyrelsen finner det icke blott rättvist, att åt denna tjänsteman beredes en högre tjänsteställning än åt notarierna i allmänhet, utan även nödvän-

digt för att kunna för platsen förvärva och under längre tid behålla en kompetent person på den nu långt mera än förut viktiga och krävande befattningen.

I anseende till de särskilda kvalifikationer, som måste besittas av denne tjänst innehavare, är det nämligen uppenbart, att denne i regel blir en person, som kan hava berättigade anspråk på jämförelsevis snabb befordran. Detta har ock varit förhållandet allt sedan denna tjänst inrättades, eller år 1910. Om än varje enskild föreståndare för undervisningsanstalten är i och för sig fullt kvalificerad för sitt uppdrag, kan dock givetvis icke undvikas, att täta ombyten på ifrågavarande tjänst äro ofördelaktiga för en år ifrån år jämn och likformig elevutbildning.

På anförda grunder anser generalpoststyrelsen således ifrågavarande befattning böra ombildas till en tjänst, jämställd med närmast högre tjänstegrad inom styrelsen — intendenterna och förste aktuarierna. Såsom lämplig benämning å tjänstens innehavare föreslår generalpoststyrelsen intendent.»

Kommunikationsverkens lönekommitté.

Kommittén har ansett ifrågavarande befattning böra ombildas till en sekreterarbefattning av lägre grad och anför därom följande:

»Jämväl kommittén hyser den uppfattningen, att denna tjänst bör givas en något högre tjänsteställning, men har ansett tillfyllest, att densamma ombildas till en sekreterarbefattning av den nuvarande, lägre graden. I sitt yttrande den 20 december 1918 angående organisationsförhållandena vid telegrafverket uttalade sig kommittén för att föreståndaren för telegrafverkets undervisningsanstalt, för vilken med hänsyn till kravet på högre teknisk utbildning föreslagits byrådirektörs grad, framdeles borde avlönas medelst särskilt arvode på extra stat för att vid behov en omplacering lättare skulle kunna företagas. Då kommittén för föreståndaren för postverkets undervisningsanstalt ansett sig kunna föreslå väsentligt lägre tjänsteställning, torde en förflyttning av föreståndare kunna utan svårighet äga rum, och saknar kommittén därför anledning att för närvarande ifrågasätta nyssnämnda anordning beträffande denna tjänsteman.»

Departementschefen.

Beträffande ifrågavarande befattnings placering i avlöningshänseende råder icke någon meningsskiljaktighet mellan generalpoststyrelsen och kommittén. Såsom framgår av förslaget till avlöningsreglemente för de fyra kommunikationsverken, skulle nämligen förste aktuarie och sekreterare komma att tillhöra samma lönegrad.

Vad angår befattningens benämning, ansluter jag mig till kommitténs förslag, att densamma må bliva sekreterare.

En förste postexpeditörsbefattning utbytt mot en aktuarie-tjänst.

Generalpoststyrelsens bibliotek och arkiv förestås för närvarande av en förste postexpeditör. Styrelsen har nu föreslagit, att denna befattning måtte utbytas mot en ny aktuarietjänst och har därvid anført följande:

Generalpoststyrelsen den 29/3 1918.

»Generalpoststyrelsens bibliotek och arkiv förestås nu av en förste postexpeditör. I sitt tidigare återopade yttrande den 9 mars 1908 över 1907 års postkommissions omorganisationsförslag m. m. gjorde generalpoststyrelsen beträffande ifrågavarande befattning följande uttalande.

'I fråga om personalen å författningsbyrån synes det generalpoststyrelsen vara av vikt, att befattningen såsom arkivarie och bibliotekarie, vilken befattning enligt kommissionens förslag skulle uppdragas åt en förste postexpeditör, kommer att beklädas av en person, som genom föregående teoretisk och praktisk utbildning beträffande arkiv- och biblioteksväsendet förvärvat sig förmåga att på ett fackmässigt och med nutidens fordringar överensstämmande sätt ordna och omhändervä postverkets ej obetydliga arkiv och bibliotek, vilka hittills, i saknad av särskild, fullt kvalificerad föreståndare, icke kunnat, såsom önskvärdt vore, utnyttjas vare sig av generalpoststyrelsen eller av postverkets funktionärer i Stockholm och annorstädes. Särskilt torde vidare böra påpekas, att utväxlingen av trycksaker mellan de olika ländernas postförvaltningar numera tagit avsevärd omfattning. Åt ifrågavarande tjänsteman torde även, därest han är för befattningen fullt kvalificerad, kunna uppdragas att, i förekommande fall, verkställa en del utredningar, för vilka krävas forskning i arkiv och bibliotek. Generalpoststyrelsen får på dessa grunder hemställa, att, i utbyte mot en förste postexpeditör å författningsbyrån, må uppföras en arkivarie och bibliotekarie, i avlöningshänseende likställd med notarier, revisorer m. fl.'

Vid behandling av detta ärende avgav föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet följande yttrande: 'Vad generalpoststyrelsen hemställt därom, att föreståndarna för taxekontoret och reklimationskontoret måtte, liksom föreståndaren för statistiska kontoret, upptagas såsom förste aktuarie och att såsom föreståndare för arkiv och bibliotek måtte uppföras, i stället för den av kommissionen föreslagna förste postexpeditören, en särskild arkivarie och bibliotekarie, i avlöningshänseende likställd med notarier, revisorer m. fl., har synts mig vara väl grundat, och jag har därför ansett mig böra i dessa punkter biträda generalpoststyrelsens förslag.'

Mot förslaget om anställande å generalpoststyrelsens tredje byrå av särskild arkivarie och bibliotekarie fann dock statsutskottet anledning till erinran. Av utskottets utlåtande i denna fråga framgår följande: 'Det synes utskottet visserligen vara av vikt, att en särskild tjänsteman finnes att tillgå för utförande av de göromål, som i första rummet skolat åligga denne arkivarie och bibliotekarie, men har utskottet i likhet med kommissionen ansett, att ifrågavarande befattning lämpligen bör kunna uppdragas åt en förste postexpeditör.'

Detta blev också Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut.

Skötseln av ett tidsenligt postbibliotek kräver icke blott biblioteksteknisk utbildning utan även förmåga att följa med facklitteraturen å främmande språk, särskilt engelska, franska och tyska. Om biblioteket skall tillfredsställande fylla sin uppgift, kan dess verksamhet icke inskränkas till mer eller mindre på en slump beroende utlåningar av böcker, som tillfälligtvis hopbragts i en lokal, utan facklitteraturen måste studeras för uppgörande av förslag till planmässiga nyförvärv och för upprättande av en modern kortkatalog över böcker och tidskriftsartiklar. Biblioteket tages nu alltmer i anspråk såsom en frågebyrå och kan nöjaktigt fylla denna uppgift endast genom ett tidskrävande och intresserat arbete.

Generalpoststyrelsen hemställer fördenskull och med åberopande av sitt förslag sedan 10 år tillbaka, att befattningen som föreståndare för styrelsens arkiv och bibliotek förändras från en förste postexpeditörstjänst till en tjänst, jämställd med notarie m. fl. Som lämplig benämning å den nya tjänsten föreslås nu aktuarie.»

Kommunikationsverkens lönekommitté.

Detta generalpoststyrelsens förslag har kommittén icke ansett sig kunna biträda. Kommittén har framhållit, att inom styrelserna för de övriga av kommitténs arbete berörda verken icke finnes någon befattning, som särskilt inrättats med hänsyn till uppgiften att handhåva vederbörande styrelsens bibliotek och arkiv, och har icke något vägande skäl synts kommittén föreligga att i detta avseende införa någon undantagsställning ifråga om generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsen den 17/i 1919.

Med anledning av kommitténs berörda uttalande har generalpoststyrelsen i sitt till Kungl. Maj:ts avgivna utlåtande anfört följande:

»Generalpoststyrelsen vill, under återopande av vad styrelsen förut i ärendet anfört, erinra om, att all genom byte eller köp av generalpoststyrelsen förvärvad in- och utländsk facklitteratur ävensom litteratur i sådana ämnen, som beröra posttjänsten, sedan lång tid tillbaka sammanförts till ett ej blott för generalpoststyrelsens samtliga byråer och avdelningar gemensamt utan även för postverkets tjänstemän i allmänhet avsett bibliotek, från vilket även utom Stockholm boende tjänstemän kunna erhålla facklitteratur till läns. Detta medgivande utnyttjas av personalen i allt större utsträckning. Ett 'vandringsbibliotek' avsett att cirkulera mellan postanstalterna i landsorten har ock på försök anordnats. Bibliotekets föreståndare har jämväl till åliggande att avgiva förslag till bibliotekets planmässiga utveckling. Så vitt generalpoststyrelsen har sig bekant, är ett dylikt system icke i samma utsträckning genomfört inom de övriga av kommittén omnämnda styrelserna.

Som generalpoststyrelsen i annat sammanhang redan framhållit, har generalpoststyrelsen i syfte att utbilda lämpliga posttjänstemän för chefsposter och andra viktiga befattningar gått i författning om anordnande av särskilda högre utbildningskurser. Enligt planen för dessa kurser äro desamma bland annat inriktade på att hos de deltagande tjänstemännen väcka håg och intresse för fortsatt självstudium och utbildning. På grund härav har generalpoststyrelsens bibliotek fått en ny viktig uppgift att fylla genom att tillhandahålla tjänstemän, som genomgått nämnda kurs, för ytterligare studier erforderlig facklitteratur. Det har fördenskull synts generalpoststyrelsen önskvärt, att befattningen ifråga besattes med en tjänsteman, som med säkerhet kan förutsättas äga förmåga att inhämta fullständig kännedom om den rikhaltiga utländska facklitteraturen på det postala och därmed sammanhängande områden.»

Departementschefen.

Vad styrelsen anfört har ej övertygat mig om nödvändigheten att uppdraga tillsynen över styrelsens bibliotek och arkiv åt tjänsteman i högre ställning än förste postexpeditör. På grund härav och med hänsyn jämväl till riksdagens tidigare i ärendet fattade ståndpunkt finner jag mig ej böra förorda styrelsens ifrågavarande framställning.

En förste postexpeditörsbefattnings utbytande mot en notarietjänst.

Beträffande förslaget att den förste postexpeditörsbefattning, vilkens innehavare skall hava skyldighet att biträda generalpostdirektören med verkställande av utredningar, uppsättande av utgående expeditioner m. m., måtte ombildas till en notarietjänst, har generalpoststyrelsen i skrivelsen den 29 augusti 1918 anfört följande:

»Som amanuens hos generalpostdirektören tjänstgör för närvarande en förste postexpeditör, med skyldighet att biträda generalpostdirektören med verkställande av utredningar, uppsättande av utgående expeditioner m. m. De utredningar, som här komma i fråga, äro av den art, att de, för att kunna på ett fullt tillfredsställande sätt utföras, kräva ej ringa erfarenhet beträffande skilda postala förhållanden. Utredningarna kunna beröra så olikartade förhållanden som ändrade expeditionsföreskrifter, ändring eller förenkling av arbetsmetoder, postbefordring, tjänstgörings- och avlöningsförhållanden, postutväxling och avtal med främmande länder, frågor att behandla vid de internationella postkonferenserna, ävensom allehanda olika ärenden, uti vilka myndigheter Kungl. Maj:t eller riksdagsutskott kunnat från generalpostdirektören under hand begära besked.

Generalpoststyrelsen den 29/8 1918.

Tjänsten torde få anses lika krävande, både kvalitativt och kvantitativt, som notariatjänsterna hos generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsen anser därför, att nu ifrågasvarande tjänst bör utbytas mot en notariatjänst.»

Kommittén har förklarat sig icke kunna ansluta sig till generalpoststyrelsens berörda förslag, och har kommittén därvid framhållit, att enligt kommitténs uppfattning mera omfattande göromål av sådan beskaffenhet som de, vilka för närvarande åligga generalpostdirektörens amanuens, borde utföras å vederbörande byråer inom styrelsen såsom fallet syntes vara inom de övriga kommunikationsverken.

Kommunikationsverkens lönekommitté.

I anledning av kommitténs sålunda framhållna mening har generalpoststyrelsen i sitt till Kungl. Maj:t avgivna utlåtande den 17 januari 1919, med vidhållande av sitt förslag, anfört följande:

Generalpoststyrelsen den 17/1 1919.

»Utöver vad generalpoststyrelsen tidigare anfört i detta ämne tillåter sig generalpoststyrelsen här framhålla, hurusom det ligger i sakens natur, att den ifrågasvarande som generalpostdirektörens handsekreterare fungerande tjänstemannen ofta måste få kännedom om ärenden av konfidentiell natur ävensom meddelas uppdrag av dylik art, för vilkas utförande fordras mera diskretion, erfarenhet och mognad än som i allmänhet kan förutsättas hos åtminstone en yngre förste postexpeditör. Till befattningen har därför i regel måst utses tjänstemän, vilka på grund av tjänsteålder och meriter kunnat kort tid efter anställandet å tjänsten göra anspråk på befordran. Härav hava föranletts personalombyten i större utsträckning än som varit önskvärt.»

Även om de åligganden, som hittills tillkommit ifrågasvarande förste postexpeditör, synas vara jämförliga med notaries tjänsteuppgifter, ställer jag mig i likhet med kommittén tveksam inför att endast beträffande ett av kommunikationsverken inrättas en ordinarie befattning med avsedda mera krävande arbetsuppgifter, vilka eljest i allmänhet pläga utföras å vederbörande byråer; och har jag därför ej funnit mig böra biträda styrelsens förslag.

Departementschefen.

Generalpoststyrelsen har därefter i sin skrivelse den 29 augusti 1918 övergått till frågan om behovet av ökning av styrelsens biträdande personal, och har styrelsen därvid först bringat i erinran den förut återgivna utredningen angående poströrelsens och göromålens inom generalpoststyrelsen utveckling under de senare åren. Därtill har styrelsen gjort det allmänna uttalandet, att styrelsens ordinarie personal, vaktmästarna oräknade, år 1910 uppgått till 73, vartill komme 13 amanuenser med i regel minst halv dagstjänst. År 1917 utgjorde motsvarande personal inalles 86. Personalökningen hade sålunda icke hållit jämna steg med arbetsökningen. Också hade det legat utom möjlighetens område att tillfredsställande avveckla det alltjämt stegrade arbetet, om icke styrelsen efter hand inkallat förstärkningsbiträden av postexpeditörs grad, under de senaste åren oavbrutet och till avsevärt antal. För det dåvarande tjänstgjorde på detta sätt icke mindre än 15 postexpeditörer tillfälligtvis hos styrelsen.

Styrelsen har därjämte framhållit, att utvecklingen fortginge utan avbrott. Göromål av mera krävande beskaffenhet än som vore lämpligt hade måst påläggas förste postexpeditörer och postexpeditörer, även de extra inkallade. Och tiden vore nu inne att genom definitiva åtgärder sörja för att den biträdande personalen såväl kvantitativt som ock kvalitativt bringades i ett riktigare förhållande till det föreliggande arbetet.

*Ifrågasatt
anställande
av en post-
mästare av
högsta klass
hos general-
poststyrelsen.*

Till en början har generalpoststyrelsen i detta sammanhang upptagit frågan om ordnande av de å tredje byrån förekommande reglementsarbetena samt erhållande för sådant ändamål av en postmästartjänst av högsta klass till styrelsens disposition, och har styrelsen därom anfört följande:

Generalpost-
styrelsen.

»Allt sedan närmare 30 år tillbaka hava — med jämförelsevis korta avbrott — tjänstemän från postverkets distrikts- och lokalförvaltningar varit inkallade i generalpoststyrelsen för deltagande i vissa reglementsarbeten. Ofta hava flera tjänstemän varit inkallade samtidigt.

Angående behovet av att i generalpoststyrelsen inkalla praktiska posttjänstemän anförde styrelsen i en skrivelse till Kungl. Maj:t 1896 bland annat följande: — — — det är av stor vikt för styrelsen att kunna genom omedelbart samarbete tillgodogöra sig de personers erfarenheter, genom vilka postverkets olika rörelsegrenar bedrivs. — — — Behovet av dylikt biträde gör sig — — — även under vanliga förhållanden ofta gällande. Såsom en följd av generalpoststyrelsens skyldighet att söka förenkla och eljest förbättra posttjänsten pågår hos styrelsen ständigt, i större eller mindre mån, arbete med överseende av meddelade reglementariska bestämmelser, och att vid detta arbete icke sällan kan erfordras biträde av en eller annan person med större erfarenhet beträffande den praktiska posttjänsten ligger i öppen dag'. Vad styrelsen sålunda anförde för 22 år sedan

gäller i än högre grad nu, ja, det kan tryggt sägas, att ifrågavarande arbete i generalpoststyrelsen numera är permanent och vuxit till en sådan omfattning, att det helt kräver en mans arbetstid. Visserligen avsåg den senaste omorganisatio- nen, bland annat, att göra det möjligt att i större utsträckning än förut tillföra styrelsen krafter från den praktiska posttjänsten. För nu ifrågavarande arbete erfordras emellertid en erfarenhet och omdömesförmåga beträffande den prak- tiska posttjänstens olika grenar, som icke vinnes utan mångårig tjänstgöring i olika tjänstegrenar, helst också å skilda platser. Men det fordras även fördju- pade insikter i författningar och postala frågor av alla slag jämte särskild för- måga att för ändamålet begagna dem. Å de tjänster, som för närvarande finnas i styrelsen, kräver dessutom det löpande arbetet så mycket tid, att t. ex. en sekreterare icke utan att bli befriad från de ordinarie göromålen skulle kunna utföra de större arbeten, som nu uppdragas åt s. k. reglementskommitterade. Ej heller lämnar någon av nuvarande sekreterartjänster tid och tillfälle att taga de initiativ till praktiska reformer, som kunna väntas från en tjänsteman, vilken helt och hållet ägnar sig åt hithörande frågor.

Av samtliga postala författningar böra nya upplagor utgivas oftare än hit- tills skett, då därmed ofta uppskjutits så länge, att författningarna blivit hart när omöjliga att använda. De nya upplagorna böra utkomma så ofta, att ej varje ny upplaga behöver bli en så gott som ny författning, i vilken posttjänstemän- nen hava svårt att finna sig till rätta. Hur fort en författning — med den nu snabbt fortgående utvecklingen — blir på ett besvärande sätt ändrad, framgår t. ex. därav, att postreglementet I (ett arbete på 100 sidor) redan nu, efter mindre tid än sex år, är försett med ett 100-tal särtryck, innehållande ändringar.

På grund av dessa förhållanden vore det för postverket lyckligast, att i ge- neralpoststyrelsen för reglementsarbeten och därmed sammanhängande göromål funnes en befattning, på vilken en tjänsteman, som passerat graderna i lokalför- valtningen, kunde placeras. Därigenom vunnes även en högst önskvärd konti- nitet i ifrågavarande arbete.

Den person, som är inkallad till generalpoststyrelsen för arbeten av nu ifrågavarande slag, uppbär förutom oavkortad avlöning å sin innehavande tjänst traktamente med för närvarande 18 kronor om dagen. Inrättandet av en sådan tjänst som den nu ifrågasatta skulle därför icke medföra någon merutgift för postverket utan tvärt om innebära en besparing, även om, såsom synes lämpligt, avlöningen för den ifrågasatta nya tjänsten sättes lika med avlöningen för post- mästare av högsta klass.

Det har också syns generalpoststyrelsen lämpligt, att den ifrågasatta befatt- ningen upptages såsom postmästartjänst, då därigenom, så att säga, vinnes större rörlighet. Med de särskilda förutsättningar hos innehavaren, som en dylik spe- cialbefattning fordrar, kan ett personalombyte någon gång bli önskvärt, och ett dylikt skulle underlättas, om innehavaren kan utan ändring av tjänsteställning övergå till lokalförvaltningen. Genom benämningen postmästartjänst framträder också tydligt befattningens nära samband med den praktiska posttjänsten.

Generalpoststyrelsen föreslår alltså, att utöver de postmästaravlöningar av högsta klass, som komma att uppföras i postverkets avlöningsstater för disposi- tion vid postkontoren, må ytterligare uppföras en sådan postmästaravlöning att tills vidare disponeras inom generalpoststyrelsen.

Postmästare av nuvarande högsta klass uppbär slutavlöning lika med sekre- terare hos generalpoststyrelsen, med vilken han är att närmast jämställa i tjänste-

grad. Såväl sekreterare som de något lägre andra grads tjänstemännen hos generalpoststyrelsen, intendenterna och förste aktuarierna, åtnjuta nu semester under 45 dagar årligen. Då den nu ifrågasatta postmästarbefattningen skulle uppehållas i generalpoststyrelsen och göromålen å densamma bliva fullt ut så krävande som någon sekreterartjänst, anser generalpoststyrelsen det rättvist, att innehavaren av samma postmästartjänst må under tjänstgöring i generalpoststyrelsen äga åtnjuta semester under 45 dagar årligen.»

Kommunikationsverkens lönekommitté.

Kommunikationsverkens lönekommitté har i sitt yttrande den 31 december 1918 erinrat, att jämväl telegrafstyrelsen framställt vissa önskemål angående ordnandet av liknande arbeten inom nämnda styrelse, samt att kommittén i sitt den 20 december 1918 avgivna utlåtande angående vissa organisationsförhållanden vid telegrafverket gjort det uttalandet, att ifrågavarande spörsmål borde göras till föremål för särskild utredning för samtliga de utav kommitténs arbete berörda verken. Kommittén förklarade sig också i allt fall icke kunna tillstyrka generalpoststyrelsens förslag i ämnet.

Generalpoststyrelsen.

I sitt till Kungl. Maj:t avgivna utlåtande över kommitténs yttrande beträffande organisationsfrågorna har generalpoststyrelsen vidhållit sitt yrkande om inrättande av en särskild befattning för inom styrelsen förekommande reglementsarbeten. Styrelsen har därvid i detta ämne ytterligare framhållit, att å dess tredje byrå föreläge ett oavvisligt behov av permanent tillskott i arbetskraft för reglementsarbetenas bedrivande samt för utredningar av i samband därmed stående frågor, och har styrelsen i anslutning därtill anfört följande:

»Vid avgivande av sitt nu ifrågavarande förslag till ordnandet av denna angelägenhet hade generalpoststyrelsen varit tveksam, huruvida frågan lämpligen borde lösas genom inrättande å sagda byrå av en ny sekreterartjänst eller på sätt styrelsen ifrågasatt.

Då generalpoststyrelsen ansåg, att sekreterarne å dess olika byråer borde sättas i en högre avlöningsgrupp än den, vartill föreståndarne för de största postkontoren skulle hänföras, fann generalpoststyrelsen sig — som styrelsen ock i sin skrivelse till kommittén den 29 augusti 1918 påpekat — med hänsyn till önskvärdheten av att befattningens innehavare vid behov skulle kunna omplaceras, böra föreslå en tjänst i något lägre lönegrad.

Då kommittén sammankopplat föreliggande fråga inom postverket med 'ordnandet av liknande arbeten' inom andra utav kommitténs arbete berörda verk, anser sig generalpoststyrelsen böra med bestämdhet hävda den uppfattningen, att inom postverket arbetet med reglementen och dylikt är av en omfattning och betydelse, vartill motsvarighet säkerligen saknas inom de andra ifrågavarande verken. Postverkets rörelsegrenar äro nämligen så många och av så skiftande art och de postala överenskommelserna med främmande länder äro så vidlyftiga, att det för posttjänstens behöriga skötande är nödvändigt, att posttjänstemännen, poststationsföreståndarne och övriga postverkets funktionärer hava att tillgå full-

ständiga, klara och lätt tillgängliga föreskrifter. Postverkets ständigt stegrade utveckling och de nya rörelsegrenar, som tillföras detsamma, påkalla därför ett betydande arbete för utarbetande av förenklade expeditionsföreskrifter och utfärdande av nya och förändrade bestämmelser för den praktiska posttjänsten. Det är för utförande av dessa ständigt fortlöpande arbeten, som den nya tjänsten är avsedd, och dess inrättande skulle icke helt utesluta behovet av att för ett eller annat särskilt fall tillfälligtvis till biträde inom styrelsen inkalla tjänsteman vid distrikts- eller lokalförvaltningen.

Av kommitténs yttrande synes framgå, att dess ställning i förevarande fråga åtminstone delvis påverkats av en önskan att vinna likformighet inom de olika verken. Huru önskvärd en sådan likformighet än må vara, får denna strävan givetvis icke drivas så långt, att det enskilda verket därav blir lidande eller dess arbete snedvrides. Genomgående likformighet i alla avseenden, med vilka kommittén har att taga befattning, kan icke heller genomföras, såsom bland annat framgår av kommitténs yttrande beträffande föreståndaren för postverkets undervisningsanstalt. Vid sådant förhållande synes hinder icke möta för att nu ifrågasvarande fråga behandlas fristående beträffande postverket, där förhållandena äro annorlunda än i de andra verk, med vilka kommittén har att taga befattning.

Generalpoststyrelsen vidhåller alltså sitt förslag, att å styrelsens tredje byrå borde nyinrättas en befattning i samma lönegrad, vartill de av kommittén föreslagna överpostmästarne skulle hänföras.

Innehavaren av denna befattning synes lämpligen kunna benämnas postmästare. Generalpoststyrelsen vill i detta sammanhang erinra om, att å domänstyrelsens tre ordinarie skogsbyråer finnas sedan innevarande års början befattningar såsom jägmästare utan revir. Dessa befattningars inrättande motiverades bland annat med att av deras innehavare fordrades icke blott god teoretisk skoglig utbildning utan även praktisk erfarenhet inom det skogliga området, varjämte genom sagda tjänsters inrättande en önskvärd växelverkan mellan central- och lokalförvaltningarna ansåges bliva underlättad.»

Kommunikationsverkens lönekommitté har i sitt betänkande med förslag till avlöningsreglemente för de fyra kommunikationsverken till behandling upptagit denna fråga gemensamt för dessa verk (sid. 154—157), och har kommittén därvid av anförda skäl tillstyrkt en bestämmelse, med stöd varav Kungl. Maj:t skulle kunna medgiva särskild gottgörelse för sådan utom vederbörande styrelse varande tjänsteman, som kunde bliva tillkallad för utförande av arbeten av nu ifrågasvarande art. Kommittén har samtidigt framhållit, att dylika permanent fortgående arbeten, i den mån de fortfarande oundgängligen påkallades, borde i första hand i generalpoststyrelsen liksom inom de andra verken utföras å vederbörande byråer med anlitan av dess ordinarie arbetskrafter.

Till vad kommittén sålunda yttrat vill jag ansluta mig. Då emellertid den av generalpoststyrelsen lämnade utredningen synts mig giva vid handen, att arbetena å styrelsens författningsbyrå ökats i sådan omfattning, att en förstärkning av byråns arbetskrafter erfordras, vill jag tillstyrka, att å denna byrå för biträde med förenämnda särskilt angivna och byrån

Departements-
chefen.

eljest åliggande uppgifter inrättas en ny befattning, vilken torde böra placeras i sekreterargraden. En sådan anordning komme ock att ställa sig ekonomiskt mera fördelaktig för statsverket än om inkallelse av arbetskrafter i större omfattning måste äga rum av tjänstemän utom styrelsen. På innehavaren av denna nya befattning bör emellertid med hänsyn till beskaffenheten av de göromål, som skola åligga honom, ställas fordran å sådan erfarenhet och omdömesförmåga beträffande den praktiska posttjänstgöringen, som vinnes genom lång tjänstgöring inom olika tjänstegrader vid lokalförvaltningen.

Inrättande av
en ny notarie-
tjänst å en
var av första
och andra
byråerna.

Generalpost-
styrelsen.

Generalpoststyrelsen har vidare föreslagit inrättande av nya notariebefattningar å styrelsens första och andra byråer och har därom anfört följande:

»På grund av den högst väsentliga ökningen, som inträtt i göromålen å fjärde byrån, har styrelsen ansett sig böra redan för tiden från och med den 1 oktober 1918 till denna byrå överflytta en notarietjänst, som för närvarande är placerad å första byrån. Det är emellertid nödvändigt, att första byrån erhåller ersättning för denna notarietjänst. Denna nödvändighet är desto större, som ej endast, på sätt ovan framhållits, föreståndaren för postverkets undervisningsanstalt numera icke hinner lämna något biträde vid de löpande notariegöromålen å första byrån, utan även arbetet jämväl å denna byrå betydligt ökats. Styrelsen har därför funnit sig böra hemställa om nyanställande å första byrån av en notarie.

Svårigheterna att medhinna behörig handläggning av göromålen å andra byrån hava ock visat sig synnerligen stora. Att det emellertid låtit sig någorlunda tillfredsställande göra, har under det senare året kunnat ske endast däri- genom, att även de viktigaste notariesysslorna måst regelbundet uppdelas på, för- utom notarien, byråns förste postexpeditörer och även postexpeditörer, vilka i stor utsträckning förrättat ifrågavarande göromål genom nästan regelbundet över- tidsarbete. Och det finnes ingen förhoppning, att efter eventuell omläggning och decentralisation någon avsevärd ändring till det bättre härutinnan skall inträda. De ärenden, vilka bliva överflyttade antingen till annan byrå inom generalpost- styrelsen eller ock till distriktsförvaltningarna, äro av den beskaffenhet, att de- sammas handläggning efter deras föredragning inför generalpoststyrelsen knap- past ankommit på notarierna.

Generalpoststyrelsen finner det sålunda av behovet påkallat, att å andra byrån placeras ytterligare en notarie. Då detta ej kan ske genom att till tjänst- göring å byrån flyttas någon notarie från annan byrå, finner sig generalpost- styrelsen nödsakad föreslå inrättande av en ny notariebefattning att placeras å andra byrån.»

Kommunika-
tionsverkens
lönekommitté.

Kommittén har ansett sig icke böra upptaga detta förslag till pröv- ning, enär detsamma icke syntts vara av organisatorisk innebörd utan allenast påkallat av göromålens ökning å dessa byråer.

Departementa-
chefen.

För egen del har jag intet att invända emot generalpoststyrelsens berörda förslag.

Enligt det av mig tillstyrkta förslaget till gemensamt avlöningsreglemente för de fyra kommunikationsverken skulle antalet ordinarie befattningar vid postverket till och med 12:e lönegraden, omfattande bland annat kontrollörer, bestämmas av Kungl. Maj:t.

Inrättande av kontrollörsbefattningar och kvinnliga förste postexpeditörs-tjänster inom styrelsen.

De av mig förut omnämnda förslagen om inrättande inom generalpoststyrelsen av dels kontrollörstjänster och dels kvinnliga förste postexpeditörsbefattningar skulle sålunda, såvitt angår antalet, falla under Kungl. Maj:ts avgörande. Dessa förslag kunna emellertid i viss mån synas vara av organisatorisk innebörd, enär inom styrelsen icke för närvarande finnas några befattningar av ifrågavarande slag och då de göromål, vilka skulle överflyttas på de nya befattningarnas innehavare, för närvarande handhavas av befattningshavare i lägre tjänsteställning.

Den av generalpoststyrelsen lämnade utredningen torde dock giva vid handen, att de göromål, som skulle tillkomma förenämnda kontrollörer, åtminstone för vissa fall — beträffande vilka jag kommer att tillstyrka styrelsens framställning — äro i kvalitativt hänseende jämförbara med de åligganden, som inom övriga delar av postverket pläga anförtros kontrollörer. Vid detta förhållande torde jag icke behöva i detta sammanhang ingå på den närmare granskningen av förslaget i denna del. Likväl har jag ansett mig böra antydningssvis nämna följande angående förslagens innebörd.

I sin skrivelse den 29 november 1918 avgav generalpoststyrelsen på kommunikationsverkens lönekommittés föranstaltande en närmare utredning angående behovet av nya kontrollörsbefattningar vid postverket, och ifrågasatte styrelsen därvid, vad styrelsen angår, inrättande av följande antal dylika befattningar:

å första byrån:	
å personalavdelningens kansli	1
å trafikavdelningens kansli	1
å andra byrån:	
å kansliet	1
å frimärksförrådet	1
å envar av de två medelrevisionslotterna en kontrollör	2
å medelsbokhållarkontoret	1
å tredje byrån:	
å taxekontoret	1
å statistiska kontoret	1
å fjärde byrån:	
å kansliet	1
å envar av inrikes postanvisnings-, utrikes postanvisnings- och tidningsrevisionerna en kontrollör	3
å reklamationskontoret	1
eller tillhopa	14

Jämväl kommittén har ansett, att behovet av högre kvalificerad personal än förste postexpeditörer inom styrelsen bör i viss omfattning tillgodoses.

Kommittén anser detta i första hand gälla de för de olika byråernas kanslier avsedda kontrollörsbefattningarna. Innehavarna av dessa befattningar skulle få sig anförtrödda vissa göromål, vilka för närvarande åligga notarier, men som dessa på grund av arbetsmängden icke kunna ägna den ingående handläggning, som är av nöden. Kommittén har därför tillstyrkt styrelsens förslag i denna del.

Likaledes har kommittén ansett det vara av behov påkallat, dels att inom andra byrån å envar av de två lotter, vari revisionen av postmedelsredovisningarnas kredit är fördelad, anställs en kontrollör, och dels att inom fjärde byrån inrättas en kontrollörsbefattning vid revisionen av den inrikes postanvisningsutväxlingen. Innehavarna av dessa kontrollörsbefattningar skulle å vederbörande revisionsavdelning under revisorerna handhava visst mera kvalificerat revisionsarbete, vilket icke kan medhinnas av revisorerna men för vars utförande torde erfordras tjänstemän i högre tjänsteställning än förste postexpeditörs.

Vad däremot de övriga av generalpoststyrelsen föreslagna kontrollörsbefattningarna inom styrelsen angår, har kommittén ansett den förebragta utredningen icke på ett tillfyllestgörande sätt ådagalägga behovet av ifrågavarande befattningar.

I sitt yttrande den 17 januari 1919 har generalpoststyrelsen emellertid lämnat en ytterligare vidlyftig utredning angående sistberörda kontrollörsbefattningar, och synes mig densamma jämte de övriga upplysningar, jag inhämtat i frågan, giva vid handen, att utöver de utav kommittén tillstyrkta kontrollörsbefattningarna jämväl dylika befattningar å frimärksförrådet och reklamationskontoret möjligen borde komma ifråga till inrättande.

Till den närmare granskningen av förslaget härutinnan torde jag få i sinom tid återkomma vid anmälan för Kungl. Maj:t av frågan om antalet av dylika befattningar.

Vad därefter angår det av generalpoststyrelsen i dess skrivelse den den 29 augusti 1918 framställda förslaget om inrättande av kvinnliga förste postexpeditörsbefattningar inom styrelsen, är detta föranlett av en av styrelsen omfattad mening, att en del av det löpande expeditörsarbete, som nu handhaves av kvinnliga postexpeditörer, vore av den vikt och det ansvar, att dess utförande borde anförtröas åt befordrade tjänstemän. Särskilt har styrelsen därvid åsyftat registratorsgöromål. Mot kvinnliga förste postexpeditörsbefattningar skulle enligt styrelsens mening böra utbytas förutom ett antal av de nuvarande kvinnliga postexpeditörs-tjänsterna jämväl i vissa fall manliga postexpeditörsbefattningar.

Kommittén har icke ansett de av generalpoststyrelsen särskilt avsedda göromål, som skulle anförtröas åt kvinnliga förste postexpeditörer, vara av den krävande art att högre tjänsteställning än postexpeditörs

borde tillerkännas dem, som handhade dessa göromål. Med hänsyn härtill och till den ställning, som tillkomme de befattningshavare, vilka inom de övriga kommunikationsverken utförde liknande arbeten, har kommittén funnit sig böra avstyrka generalpoststyrelsens förslag i denna del.

I sitt den 17 januari 1919 avgivna yttrande har generalpoststyrelsen lämnat en närmare utredning i fråga om de tilltänkta kvinnliga förste postexpeditörsbefattningarna. Ehuru därvid synas hava förebragts vissa skäl för inrättande av några sådana befattningar i styrelsen, har jag emellertid, med hänsyn jämväl till frågans principiella betydelse, ej ansett mig böra frångå kommitténs ståndpunkt i denna del, vadan jag anser generalpoststyrelsens förevarande förslag icke för närvarande böra vinna avseende.

Vid varje distriktsförvaltning har generalpoststyrelsen ifrågasatt nyinrättande av en förste kontrollörsbefattning, vilkens innehavare skulle, närmast under överkontrollören, äga befogenhet att förrätta en del göromål av mindre ansvar. Styrelsen har yttrat sig om denna fråga på följande sätt:

»Såsom generalpoststyrelsen redan omnämnt, föreslog 1907 års postkommission, att vid en var av postdirektionerna skulle anställas två överkontrollörer, vilket förslag emellertid icke vann statsmakternas gillande. Kommissionen hade därvid ifrågasatt överflyttning från generalpoststyrelsen till distriktsförvaltningarna av ärenden i större omfattning, än som sedan blev fallet. Särskilt är att märka, att det betydande revisionsarbetets förläggande till postdirektionerna icke kom till genomförande. I denna del var avvisandet av kommissionens förslag av principiell natur, och tanken på en dylik utflyttning har alltjämt ansetts icke böra ånyo upptagas.

Den överflyttning från generalpoststyrelsen till postdirektionerna av ärenden, som numera genomförts, innebär för dessa senare visserligen någon arbetsökning, men dock icke en allt för betydande. Huvudsakligen blir det en ökning i ansvar. Redan nu hava nämligen postdirektörerna haft att i dessa ärenden verkställa förberedande utredningar och avgiva yttranden med motiverade förslag.

Vid postdirektionerna har det emellertid under de senare åren visat sig mer och mer svårt att medhinna en fullt tillfredsställande handläggning av de påvilande uppgifterna. Posttrafikens väldiga ökning, häri givetvis inbegripen den ökning, som beror på tillkomsten av alldeles nya rörelsegrenar, den korresponderande allmänhetens krav på alltjämt förbättrade postala anordningar, nödvändigheten av en oavbruten kontroll samt undersökningar och utredningar på ort och ställe från postdirektionens sida tvinga för närvarande postdirektören och överkontrollören ofta nog till nästan ständiga tjänsteresor. I vissa distrikt är så gott som alltid endera av dem — understundom båda — frånvarande från stationsorten. Erfarenheten har till fullo bekräftat, att det löpande arbetet å postdirektionen och ledningen av distriktet blir lidande därav. För övrigt lär kunna sägas, att då postdirektören eller överkontrollören äro tillstädes å postdirektionen, de äro till den grad överhopade med göromål, att de icke ens då hava tid och möjlighet att leda och ordna arbetet därstädes.

B. Befattningar vid distriktsförvaltningarna.

Anställande av en förste kontrollör vid varje distriktsförvaltning.

Generalpoststyrelsen.

Med den utveckling särskilt penningrörelsen vid postanstalterna tagit, kan den årliga inventeringen och inspektionen av postkontoren endast vid de allra minsta postkontoren medhinnas på *en dag*. Vid övriga postkontor torde förrättningen, om den skall utföras på ett tillfredsställande sätt, draga *2 à 3 dagar*. För allenast dessa förrättningar med tillhörande resor kunna årligen i de mest arbetstyngda distrikten beräknas minst 150 dagar, då antingen postdirektören eller överkontrollören är från stationsorten frånvarande.

Från postdirektörernas sida har emellertid gjorts gällande, att oundgängligt behov är för handen av anställande vid postdirektionerna av ytterligare en tjänsteman i högre tjänstegrad, så att för mera maktpåliggande arbeten både å postdirektionskontoret och vid förrättningar ute i distriktet kan påräknas en såsom postdirektörens ställföreträdare fullt kvalificerad tjänsteman. Därigenom skulle det bliva möjligt att genomföra en tillfredsställande arbetsfördelning mellan postdirektören och hans närmaste män, så att — jämte det postdirektören verkligen kunde bliva den distriktschef han är ämnad att vara — dels en kontinuerlig ledning av de löpande angelägenheterna inom distriktet i dess helhet och av arbetet å postdirektionen vore tryggad, dels aldrig behövde, såsom nu, riskeras, att å distriktsförvaltningen även rätt viktiga ärenden måste avgöras efter en kort föredragning av den tjänsteman, som haft sig anförtrodd ärendets förberedande utredning, utan att den beslutande haft tid att fullt genomtränga frågan.

Tilläventyrs kunde nu invändas, att, därest postmästarnas befogenhet ökas på sätt ovan omnämnts, detta skulle medföra en sådan arbetslindring för postdirektionerna, att behovet av en sådan förstärkning därstädes, som nu ifrågasatts, skulle bliva obehöfvig. Detta är emellertid ej förhållandet.

Den utflyttning av ärenden från postdirektionerna till postmästarna, för vilken redogjorts, medför otvivelaktigt någon lindring i arbetsbördan vid postdirektionerna, men denna lindring blir icke större än att en åtgärd i det angivna syftet — att möjliggöra tillfredsställande skötsel av distriktsförvaltningarna — är oundviklig.

Överkontrollören är nu ställföreträdande postdirektör och som sådan beklädd med vidsträckt befogenhet, framför allt under postdirektörens frånvaro.

Att nu, såsom från vissa håll påyrkats, vid postdirektionerna anställa en andra överkontrollör, sidoordnad den nuvarande överkontrollören, synes emellertid generalpoststyrelsen icke lämpligt ur vare sig organisatorisk eller befälssynpunkt. Att en sådan anordning skulle kunna leda till ojämnheter inom ett och samma distrikt och slitningar, synes obestriddligt.

Med hänsyn härtill anser generalpoststyrelsen, att den förstärkning av postdirektionernas högsta tjänstemannapersonal, som generalpoststyrelsen finner oundgängligen nödig, i stället bör ske på så sätt, att närmast under överkontrollören anställas *en förste kontrollör* med befogenhet att förrätta en del göromål av mindre ansvar, som nu över hövan inkräkta på postdirektörens eller överkontrollörens arbetstid.

Förste kontrollören kunde exempelvis övertaga inventeringar av en del postkontor, undersökningar på platsen i disciplinfrågor och angående tjänstgöringsförhållanden, bådadera i mindre krävande fall, varförutom han borde ha närmaste ansvaret för de löpande göromålen å postdirektionen behöriga gång.

Sålunda vunnes i väsentlig del en verklig arbetslätnad för postdirektören och överkontrollören utan olägenheten av två likvärdiga souschefer, men med möjlighet till bättre sammanhållning, ordning och kontinuitet i distriktets förvaltning.»

Kommittén har funnit den utav generalpoststyrelsen lämnade utredningen giva vid handen, att en ökning av postdirektionernas arbetskrafter i nyss berörda hänseende vore erforderlig, och har därför tillstyrkt styrelsens ifrågavarande förslag.

Kommunikationsverkens lönekommité.

Även jag har funnit generalpoststyrelsens förslag vara välbetänkt och anser mig därför böra tillstyrka detsamma.

Departementschefen.

Av samma skäl, som förut föranlett mig att särskilt omnämna förslaget om inrättande av kontrollörsbefattningar inom generalpoststyrelsen, må också onförmälas, att styrelsen föreslagit, att vid distriktsförvaltningarna, med undantag av Stockholms postdirektion, de förste postexpeditörstjänster, vilkas innehavare tjänstgöra såsom kassörer och redogörare, måtte utbytas mot kontrollörsbefattningar.

Kontrollörer såsom redogörare vid postdirektionerna.

Detta förslag har kommunikationsverkens lönekommité icke ansett sig kunna tillstyrka, enär kassörs- och redogörargöromålen vid distriktsförvaltningarna vore av sådan art, att de väl kunde handhavas av förste postexpeditörer. Kommittén har jämväl erinrat, att kassörsbefattningarna vid telegrafverkets linjedistrikt bestridas av kvinnliga tjänstemän.

Såsom jag redan vid anmälan av kommitténs löneregleringsförslag omnämnt, anser jag i likhet med kommittén förste postexpeditörsbefattningar vara tillfyllest för fullgörandet av de nu ifrågavarande göromålen.

De manliga postmästarna äro för närvarande indelade i sex klasser, varjämte de tre postmästarna av klass 1 A vid postkontoren Stockholm 1, Göteborg 1 och Malmö 1 åtnjuta särskilda tilläggsarvoden.

C. Befattningar vid lokalförvaltningarna.

I sin skrivelse den 29 augusti 1918 förklarade sig generalpoststyrelsen icke hava något att erinra emot att postkontoren uppdelades i fyra klasser i stället för de nuvarande sex, därvid styrelsen emellertid förutsatte, att en ny femte klass skulle inrättas för de största postkontoren, vilkas föreståndare föreslogos skola benämnas överpostmästare.

Sammanförande av postkontoren till mindre antal grupper.

I sitt yttrande den 31 december 1918 angående vissa organisationsförhållanden vid postkontoret meddelade kommunikationsverkens lönekommité sin avsikt att hänföra de manliga postmästarna till fem grader genom sammansläendet av befattningarna dels såsom postmästare av klass 1 A och 1 B och dels såsom postmästare av klass 2 A och 2 B, i sammanhang varmed en ny grad, överpostmästare, skulle inrättas, vilken för det närvarande skulle avses för de postmästare i rikets tre största städer, som nu åtnjuta särskilt tilläggsarvode. Kommitténs löneregleringsförslag är också i denna del av berörda innebörd. De nyssnämnda

tilläggsarvodena skulle enligt det av mig tillstyrkta löneregleringsförslaget komma att bortfalla.

I en vid kommitténs betänkande med förslag till gemensamt lönesystem samt lönereglering för kommunikationsverken fogad reservation har den meningen gjorts gällande, att överpostmästargraden icke bort förbehållas allenast de tre postmästarna av nuvarande klass 1 A, vilka för närvarande uppbära särskilt tilläggsarvode, utan att till densamma borde hänföras även vissa andra postmästare vid postkontor av nuvarande klass 1 A.

Enahanda mening har generalpoststyrelsen framfört i sina yttranden den 17 januari och den 3 mars 1919. I förstnämnda yttrande har styrelsen, efter en jämförelse med vissa telegrafstationer, föreslagit, att till postkontor med överpostmästare såsom föreståndare måtte hänföras, förutom de av kommittén omnämnda kontoren, jämväl följande, till nuvarande klass 1 A hänförda postkontor, nämligen Stockholm 2, Uppsala, Örebro, Hälsingborg, Gävle och Norrköping 1 eller sålunda tillhoppa nio. Detta antal har också av styrelsen upptagits i dess utlåtande den 11 mars 1919 med förslag för år 1920 å antalet befattningshavare inom vissa lönegrader. I sistnämnda utlåtande har styrelsen jämväl utgått från att vissa uppflyttningar skulle ske av postkontor från klass 2 A till klass 1 och från klass 3 till klass 2.

Postmästareföreningens styrelse har jämväl i en till Kungl. Maj:ts ingiven skrift anslutit sig till generalpoststyrelsens nyssnämnda förslag, att överpostmästarnas antal måtte bestämmas till nio.

Av vad jag sålunda anfört angående postkontorens klassificering framgår, att generalpoststyrelsen utgått från att vissa förändringar, låt vara efter jämförelser med vissa telegrafstationer, skulle ske. Kommunikationsverkens lönekommitté har emellertid i sitt löneregleringsförslag gjort det uttalandet, att ny klassificering av postkontoren samt telegraf- och järnvägsstationerna borde ske enligt såvitt möjligt enhetliga grunder, som dock måste lämna rum för ett beaktande av vart och ett av verkens säregna förhållanden, och har kommittén därför ansett det nödigt, att klassificeringen underställdes Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse. Då jag ansluter mig till kommitténs uppfattning härutinnan och före ärendets slutliga avgörande yttrande torde böra inhämtas från den föreslagna lönenämnden, synes mig i avvaktan på den gemensamma omklassificeringen för närvarande icke några andra förändringar böra ske i postkontorens klassificering än sådana, som föranledas av sammanförandet av dessa kontor till det av kommittén föreslagna antalet grupper. Av samma

skäl höra enligt min mening icke heller till kontor med överpostmästare hänföras flera av de till nuvarande klass 1 A hörande kontoren än kommittén av anfört skäl föreslagit. Därest lönenämnden varder tillsatt i god tid före de nya bestämmelsernas ikraftträdande den 1 juli 1920, läser frågan om inrättande av det till följd av den nya klassificeringen tilläventyrs erforderliga ändrade antalet postmästartjänster kunna underställas 1920 års riksdag.

I likhet med vad förhållandet varit med vissa förslag angående inrättande av kontrollörsbefattningar inom generalpoststyrelsen och vid distriktsförvaltningarna vill jag här något beröra av styrelsen framställda förslag angående vissa nya kontrollörsbefattningar vid postkontoren.

Vissa kontrollörsbefattningar vid postkontoren.

Till en början har styrelsen i sin skrivelse den 29 augusti 1918 föreslagit anställande av en kontrollör såsom postmästarens närmaste man å de större postkontoren. Styrelsen har härutinnan framhållit, att å de största postkontoren postmästarens i tjänstegrad närmaste befattningshavare för närvarande är den kontrollör, som tjänstgör såsom redogörare och huvudkassör, men att denna befattningshavare är så bunden av detta arbete, att han icke är i tillfälle att lämna postmästaren erforderligt biträde vid postkontorets allmänna förvaltning och att med anledning därav sistnämnda åligganden måste handhavas av en förste postexpeditör. Ur organisations- och disciplinsynpunkt har styrelsen ansett det lämpligt, att dessa allmänna förvaltningsfrågor handhavas av en tjänsteman med kontrollörs tjänstegrad. I sin skrivelse den 29 november 1918 har styrelsen föreslagit, att den sålunda ifrågasatta anordningen måtte vidtagas vid tio angivna postkontor.

Vad styrelsen sålunda föreslagit har kommunikationsverkens lönekommitté tillstyrkt.

Vidare har styrelsen i sin sistnämnda skrivelse föreslagit, att vid ett vart av aderton angivna postkontor måtte anställas en kontrollör såsom redogörare. Med anledning av förslag från 1907 års postkommision beslöt riksdagen år 1909, att vid vissa större postkontor skulle inrättas kontrollörsbefattningar för handhavande av redogörargöromålen. Behovet av den då vidtagna anordningen bedömdes med hänsyn till storleken av postkontorens uppbörd och ett flertal andra på penningomsättningen och de ekonomiska förhållandena inverkanse faktorer. Styrelsen har nu med tillämpning av samma beräkningsgrunder funnit, att vid ytterligare nyssnämnda antal kontor en dylik anordning bör vidtagas.

Kommittén har tillstyrkt detta styrelsens förslag, helst som sedan år 1909 icke några dylika kontrollörsbefattningar blivit inrättade samt förslaget genomförande skulle innebära en direkt fullföljd av de principer, som blivit av nyssnämnda års riksdag godtagna.

Vid postkontoret Stockholm 1, som är uppdelat på särskilda avdelningar med en förste kontrollör såsom föreståndare, har generalpoststyrelsen föreslagit anställande av en kontrollör på var och en av avgående, ankommande och paketavdelningen såsom vederbörande avdelningsföreståndares närmaste man eller såsom redogörare.

Då styrelsen härutinnan icke lämnat sådan utredning, som kunde ådagalägga i vad mån verkligt behov av förstärkning på nämnda sätt av personalen vid detta postkontor kunde föreligga, har kommittén icke ansett sig kunna tillstyrka styrelsens berörda förslag.

I sitt yttrande den 17 januari 1919 har generalpoststyrelsen lämnat ytterligare utredning i sistnämnda hänseende.

Ett av generalpoststyrelsen avgivet förslag, att å de under vederbörande huvudavdelningar vid postkontoren Göteborg 1 och Malmö 1 befintliga tidningsavdelningarna skulle anställas en kontrollör, vilken under huvudavdelningsföreståndaren skulle leda arbetet och ansvara för ordningen å vederbörande tidningsavdelning, har kommittén ansett böra komma till genomförande. Detsamma gäller styrelsens förslag, att en kontrollör skulle anställas såsom underföreståndare för paketexpeditionen Göteborg 1. Kommittén har likaledes funnit det lämpligt, att, såsom generalpoststyrelsen föreslagit, å envar av såväl avgående och ankommande avdelningarna vid postkontoren Stockholm 1 och Göteborg 1 som ock brevavdelningen vid postkontoret Malmö 1 anställdes två särskilda vaktföreståndare, vilka med hänsyn till trafikförhållandena på avdelningen borde vara av kontrollörs grad.

Departements-
chefen.

Beträffande de sålunda ifrågasatta nya kontrollörsbefattningarna har jag ej annat att erinra mot kommitténs förslag än att den ytterligare utredning, som från generalpoststyrelsens sida förebragts i dess yttrande den 17 januari 1919 rörande vissa kontrollörer vid postkontoret Stockholm 1, synes giva vid handen, att behov föreligger att åtminstone vid paketavdelningen därstädes inrätta en kontrollörsbefattning.

I sinom tid torde jag emellertid i samband med anmälan om antalet erforderliga kontrollörer få återkomma till den närmare granskningen av styrelsens förslag i dessa delar.

I generalpoststyrelsens skrivelse den 29 augusti 1918 har styrelsen mera i förbigående omnämmt ett av svenska postmannaförbundet till styrelsen framfört förslag angående inrättande av en högre avlöningsgrupp för den lägre postpersonalen. Detta förslag har styrelsen låtit i sin skrivelse den 29 november 1918 utmynna i förslag om inrättande av automobilmästartjänster och, försöksvis, stationsmästartjänster.

En ny avlöningsgrupp för den lägre postpersonalen.

Styrelsen har till en början gjort följande allmänna uttalande beträffande inrättandet av en dylik högre avlöningsgrupp:

»Beträffande frågan om inrättande av en femte avlöningsgrupp för de lägre tjänstemännen vill generalpoststyrelsen till en början framhålla, att det varit och är generalpoststyrelsens avsikt, att i denna grupp skulle placeras dels vissa redan nu befintliga befattningar, dels ock vissa befattningar, som skulle nybildas genom att de lägre tjänstemännens verksamhetsområde utvidgades utöver vad som redan skett under de senare åren.

De av Svenska postmannaförbundet i sådant hänseende framburna önskemålen synas generalpoststyrelsen förtjänta av beaktande.

Den högsta befordran, som under nuvarande förhållanden står en posttjänsteman inom postiljonsgraderna till buds, är befordran till överpostiljon. Överpostiljon tjänstgör såsom förman inom järnvägspostkupéer, där personalen i övrigt består av tjänstemän av förste postiljons och postiljons grad. I några få fall anlitas tjänstemän av överpostiljons grad jämväl vid postdirektion samt å fast postanstalt på särskilt ansvarsfulla befattningar.

Inom statens järnvägar hava tjänstemän med motsvarande kompetens avgjort bättre befordringsmöjligheter, i det de där kunna vinna befordran till befattning som föreståndare för järnvägsstation av högst 5:te klass.

Ett viktigt led uti ordnandet under sista årtiondet av postverkets personal- och arbetsförhållanden har varit överflyttning av göromål från tjänstemän med högre till tjänstemän med lägre kompetens. Vid en överflyttning i den omfattning, som redan skett och ännu kan komma att ske, är postverket i hög grad beroende av att förste postiljonskåren hålles uppe vid en nivå, som tryggar en tillfredsställande skötsel av de på dem överlättna viktigare sysslorna. Till ett sådant resultat skulle kraftigt bidra en anordning, genom vilken postverket kunde erbjuda tjänstemän av denna kompetens åtminstone närmelsevis — om ej fullständigt — samma möjligheter och förmåner, som exempelvis statens järnvägar kan bjuda sina motsvarande befattningshavare. Eljest kommer postverket att alldeles ligga under i konkurrensen om arbetskraft.

Ur denna synpunkt är det för postverket och därmed för det allmänna ingalunda ligkiltigt, om något åtgöres eller ej för tillmötesgående av den lägre personalens ifrågavarande önskemål. Tvärtom får det anses, såsom förhållandena utvecklats sig, i hög grad önskvärt att bereda tjänstemän av ifrågavarande kompetens möjlighet att komma till en mer självständig verksamhet, en inkomst och en social ställning i allmänhet, som kunna locka fullt kvalificerade personer in på banan samt hålla intresset vaket hos dem, som redan beträtt den-
samma.»

Automobil-
(transport-)
mästare.

Generalpost-
styrelsen
den 29/11 1918.

Av automobilmästare skulle för närvarande enligt generalpoststyrelsens förslag behövas fyra, nämligen två i Stockholm och två i Göteborg för utövandet av överinseendet över de lokala transporterna samt automobilparkerna i dessa städer.

Styrelsen har beträffande dessa befattningar anfört följande:

»Redan för närvarande finnas inom postverket vissa av tjänstemän med lägre kompetens skötta befattningar, för vilkas behöriga skötsel fordras så stora förutsättningar i fråga om allmän begåvning, självständigt bedömande vid inträffande tillfälligheter och förmåga att organisera och handhava underlydande personal, att dessa befattningars innehavare böra åtnjuta avlöning i en högre grupp än den, som eljest enligt nuvarande fördelning av de lägre tjänstemännen är den högsta. Så är förhållandet med de två förmän, som, en i Stockholm och en i Göteborg, närmast hava överinseendet över transporterna mellan postkontoren inbördes i dessa städer samt mellan postkontoren å ena sidan och de postförande bantågen å andra sidan ävensom över den för dessa transporter erforderliga transportörs- och chaufförspersonalen. Så är ock förhållandet med de två tjänstemän, likaledes en i Stockholm och en i Göteborg, som hava det tekniska överinseendet över de stora automobilparkerna och garagen å resp. platser. Om beträffande dessa två senare funktionärer visserligen kan anmärkas, att de icke hava direkt förmanskap över så stor personal som de först nämnda transportförmännen, så kräves åter hos dem en viss yrkesteknisk kunnighet, som bereder dem möjlighet till mycket väl avlönade anställningar i enskild tjänst, och som därför med fullt skäl grundar anspråk på en avlöning, som, tillsammans med de allmänna förmåner statsanställning medför, åtminstone något så när motsvarar den inkomst, ifrågavarande personer kunna erhålla vid övergång till enskild tjänst.

I ena som andra fallet gäller den obestriddliga erfarenheten, att ett förmanskap erhålles fullt tillfredsställande besörjt först då, när vederbörande erhåller en tjänsteställning och en avlöning, som äro ägnade att göra tjänsteutövaren solidarisk med hans tjänsteuppgift.

Det var på dessa tjänster generalpoststyrelsen hade sin uppmärksamhet riktad, då styrelsen i sin föregående skrivelse talade om uppsyningsmän. Med avseende å deras sysselsättning vid automobiltransporterna torde de lämpligen kunna benämnas automobilmästare, en titel, som, enligt vad inhämtats, med tillfredsställelse antages av dem det gäller.»

Kommunikationsverkens
lönekommitté.

Kommittén har på de av generalpoststyrelsen anförda skälen tillstyrkt inrättandet av ifrågavarande fyra befattningar, för vilka kommittén dock funnit benämningen »transportmästare» mera lämplig.

Departements-
chefen.

Liksom kommittén har jag funnit de utav generalpoststyrelsen anförda skälen för de ifrågavarande fyra befattningarnas uppflyttande till den ifrågasatta nya avlöningsgruppen vara av sådan innebörd, att jag ansett mig böra tillstyrka styrelsens förslag.

Beträffande benämningen å dessa befattningar ansluter jag mig till kommitténs mening, och har i enlighet härmed befattningen transportmästare upptagits i förslaget till avlöningsreglemente för de fyra verken.

Generalpoststyrelsen har beträffande inrättande av stationsmästarbefattningar anfört följande:

Stations-
mästare.

Generalpost-
styrelsen
den ²⁰/11 1918.

»Innan generalpoststyrelsen närmare inlåter sig på frågan om inrättande av stationsmästartjänster genom anställande av tjänstemän med lägre kompetens som föreståndare för fasta postanstalter, skall styrelsen först vidröra den del av frågan, som sammanhänger med den i detta samband framkomna frågan om några nuvarande postkontors förändrande till postanstalter med stationsmästare som föreståndare. Det blir därvid nödvändigt att inledningsvis redogöra för gången av inrättandet av postkontor under de senaste åren.

Vid utgången av år 1910 funnos 242 postkontor. Under 1911 öppnades ett nytt postkontor, under 1912 öppnades två nya postkontor, under 1913 intet, under 1914 nyöppnades fyra postkontor, under 1915 öppnades fyra nya postkontor, i samband varmed tre förutvarande postkontor förändrades till poststationer, 1916 öppnades två nya postkontor och under 1917 slutligen öppnades intet nytt postkontor. (Även år 1918 har indragning av postkontor ägt rum). Antalet postkontor hade således under den nu berörda perioden 1910—1917, stigit från 242 till 252, motsvarande en ökning av blott obetydligt mer än 4 %. Medeltrafikökningen under tiden vid postkontoren beräknas till omkring 112 %. Ehuru trafikökningen är störst vid de stora postkontoren, gör den sig dock även tydligt gällande vid de små postkontoren.

Vid den poängberäkning, efter vilken postkontoren klassificerades för tiden från och med år 1910, utgjorde medelpoängen då för de 25 minsta postkontoren 29.8. Beräknad på förhållandena under 1917 är motsvarande poängsiffra 38.6, utvisande en trafikökning vid dylika postkontor av omkring 30 %. Vid det förra beräkningstillfället funnos 14 postkontor med en poängsiffra av 30 eller därunder, vid det senare tillfället allenast 3 st.; vid det förra tillfället 19 st., med lägre poäng än 25, vid det senare fortfarande endast 3 st.

Under den gångna perioden hava postkontor således ingalunda nyinrättats i den omfattning, som varit erforderlig, därest man upprätthållit en fordran att postkontor skolat inrättas, då rörelsen vid en poststation nått den omfattning, som i sådant hänseende tillämpats före 1910. På så sätt samt genom utvidgande av poststationernas befogenhet har generalpoststyrelsen sökt under de senare åren iakttaga statsmakternas uttalade önskan att genom inrättande av postanstalter med lägre befogenhet än postkontors tillgodose allmänhetens krav i sådant hänseende utan att statens ekonomiska intresse sattes åsido; och postkontoren i den lägsta klassen äro således nu av avsevärt större omfattning, än då denna fråga om postkontors överlåtande åt tjänstemän med lägre kompetens först väcktes.

Generalpoststyrelsen vill här särskilt betona, att postkontorets verksamhet icke är av enbart lokal natur, såsom förhållandet är med poststationerna, utan postkontorets uppgift, särskilt de mindres, är i lika hög grad att sammanhålla, reglera och kontrollera verksamheten vid poststationer, postförings- och lantbrevbäringslinjer m. fl. postala anordningar inom en större omnejd än den, som hör till postkontorets eget lokala trafikområde.

Med avseende härå håller generalpoststyrelsen bestämt före, att för dessa postanstalters behöriga förvaltning och tillfredsställande ledning nu mer än förut erfordras den betydligt större både allmänna och fackliga kompetens, som är tillfinnandes hos postexpeditörerna och de ur denna tjänstemannagrupp rekryterade högre tjänstegraderna mot hos tjänstemännen inom postiljonsgraderna. Och generalpoststyrelsen avstyrker lika bestämt, att postkontor utbytas mot postanstalter med stationsmästare som föreståndare i andra fall, än där det visar sig, att på grund av rörelsens tillbakagång skäl föreligger att, såsom under de senare åren gång efter annan skett, utbyta postkontoret mot en poststation.

Härefter övergår generalpoststyrelsen till frågan om större poststationers överlåtande till stationsmästare under den längre eller kortare övergångsperiod, efter vilken det kan visa sig oundgängligt att ersätta dylik postanstalt med postkontor av nuvarande lägsta typ.

Tidigare har generalpoststyrelsen haft skäl önska reservera större poststationer åt kvinnliga dispositionsbiträden, vilka å postkontoren biträtt med göromål av det slag, som upptaga den löpande tjänsten vid en poststation. På så sätt hade man tänkt sig kunna bereda dylika biträden möjlighet att, i de fall de fortsatte att ägna sina krafter åt postverkets tjänst, vinna en mera tryggad ställning än den lösa och tillfälliga anställningen som dispositionsbiträden.

Emellertid har generalpoststyrelsen nu för avsikt, som generalpoststyrelsen i sin skrivelse den 29 augusti 1918 meddelat, att å postdirektionerna och postkontoren anställa kvinnliga biträden, som i så fall skulle övertaga enklare sysslor, för vilka hittills anlåtats tjänstemän av postexpeditörs grad. De sysslor, om vilka det då är fråga, äro just sådana, som hittills i stor omfattning skötts av kvinnliga dispositionsbiträden — där så funnits — och dessa kunde således nu på annat sätt än genom deras anställande som poststationsföreståndare i viss ehuru ej tillräckligt stor utsträckning beredas en tryggad ställning av beskaffenhet att väl svara mot deras allmänna förutsättningar och dittillsvarande postala tjänstgöring.

Det lider intet tvivel, att å de högre postiljonsgraderna för närvarande finnas tjänstemän, visserligen ej till något större antal, kompetenta att tillfredsställande sköta även en av de största nuvarande poststationerna. En intresserad och vaken förste postiljon inhämtar helt naturligt under sin långvariga tjänstgöring en viss allmän inblick även i postala förhållanden, som ligga utom hans egentliga verksamhetsområde; och den praktiska utbildning han sålunda eller eljest förvärvat får ej underskattas. Dessutom har han genomgått en teoretisk utbildningskurs, som skänkt ett visst mått teoretisk fackkunskap; och skulle försök med anställande av förste postiljoner som poststationsföreståndare i övrigt visa sig lämpligt, men erfarenheten visa, att behov föreligger av ytterligare teoretisk utbildning, kan detta tänkas fyllt genom anordnande av lämpliga utbildningskurser.

Medelkostnaden per poststation för skötseln av de 20 dyraste poststationerna utgör för närvarande:

poststationsföreståndarearvode + 25 % dyrtidstillägg	kronor 2,160: —
fast biträdesanslag	» 465: —
anslag för expeditionen av sidoposter	» 102: —
» » » » nattposter	» 63: —
» » posttransporter	» 546: —

Kronor 3,336: —

Att beräkna kostnaden för en postanstalt med stationsmästare som föreståndare är svårt med hänsyn därtill, att frågan om det arvode, som skulle utgå till dylik stationsmästare, ännu icke är avgjord. Antages emellertid, att sådan stationsmästare i avlöningshänseende likställes med stationsmästare vid 5 kl. station vid statens järnvägar, och tillämpas den för 1919 gällande provisoriska avlöningsstaten, kunna kostnaderna beräknas sålunda:

högsta avlöning till stationsmästaren	kronor 3,060: —
krigstidstillägg (365 kronor + $\frac{2}{3} \times 3,060$)	» 2,425: —
biträdesanslag	» 1,200: —
anslag för sido- och nattposter bortfalla	» —: —
» » posttransporter	» 546: —
beklädnadsersättning	» 225: —
läkarvård	» 20: —
lokalhyra	» 300: —
belysning och värme jämte expenser	» 300: —

Summa kronor 8,076: —

Drages härifrån nuvarande, här ovan nämnda kostnads- belopp för poststation	kronor 3,336: —
återstå	kronor 4,740: —

utvisande fördyringen,

Då kommittén uttryckligen begärt beräkning i sådant hänseende, vill generalpoststyrelsen till slut beräkna den ytterligare kostnadsökning, som skulle uppstå, därest dylik poststation förändrades till postkontor. I stället för avlöning och dyrtidstillägg till stationsmästare skulle insättas motsvarande belopp för postmästare, vare sig manlig eller kvinnlig, vartill torde få läggas något anslag för städning. Däremot bortföle kostnaden för beklädning och läkarvård. Antages att städningen kunde erhållas för ungefär sistnämnda kostnad, bleve resultatet:

<i>Manlig postmästare</i> av klass 4 högst	Kronor 5,100: —
krigstidstillägg	» 3,765: —
	Kronor 8,865: —

avgår motsvarande summa för stationsmästare	Kronor 5,485: —
fördyring	Kronor 3,380: —

<i>Kvinnlig postmästare</i> av klass 4 högst	Kronor 3,500: —
krigstidstillägg	» 2,698: —
	Kronor 6,198: —

avgå som ovan	Kronor 5,485: —
fördyring	Kronor 713: —

Emellertid skall generalpoststyrelsen, under hänvisning till vad styrelsen i början under denna avdelning anförde, här framhålla, att vid de principer, som under de senaste åren följts för nyinrättande av postkontor de två senare beräkningarna äro av ringa praktisk betydelse.

Det kan nämligen icke komma ifråga, att postkontor numera nyinrättas, annat än där sådana förhållanden föreligga, att trakten i sin helhet icke blir tillfredsställande betjänad med mindre än dylik åtgärd.

För närvarande finnas 10 stycken poststationer med en uppbörd över 15,000 kronor. Därest tjänsteman med lägre kompetens nu skulle anställas som föreståndare för större poststationer, synes det böra ske i begränsad omfattning och att börja med endast försöksvis, vare sig uppbörden är synnerligen hög eller poststationen eljest på grund av det betjänade samhällets folkrikhet (såsom vissa förstads- och villasamhällen) med postutdelning eller lantbrevbäring kan hänföras till de största poststationerna.

Med hänsyn till vad generalpoststyrelsen här ovan — med bortseende från kostnadsfrågan — anført, anser generalpoststyrelsen nu tiden vara inne för dylikt försök.*

Kommunikationsverkens
lönekommitté.

Kommittén har ansett, att stationsmästare borde kunna placeras såsom föreståndare för såväl större poststationer som mindre postkontor. Härom har kommittén anført följande:

»I fråga om anställandet av *stationsmästare* såsom föreståndare för fasta postanstalter, avstyrker generalpoststyrelsen, att postkontor utbytas mot postanstalter med stationsmästare såsom föreståndare i andra fall än då rörelsens tillbakagång borde föranleda postkontorets utbytande mot poststation, men tillstyrker däremot att försök göras i begränsad omfattning med dylika befattningshavare såsom föreståndare för större poststationer.

Såsom skäl för sitt berörda avstyrkande av att postkontor utbytas mot mästarstationer, varigenom enligt vad styrelsen upplyst en icke oväsentlig besparing i utgifter skulle uppkomma, har styrelsen anført, att ett postkontors verksamhet icke är av enbart lokal natur, såsom förhållandet är med poststationerna, utan postkontorets uppgift, särskilt de mindres, är i lika hög grad att sammanhålla, reglera och kontrollera verksamheten vid poststationer, postförings- och lantbrevbäringslinjer m. fl. postala anordningar inom en större omnejd än den, som hör till postkontorets eget lokala trafikområde. Med hänsyn härtill erfordrades för dessa postanstalters behöriga förvaltning och tillfredsställande ledning nu mer än förut den betydligt större både allmänna och fackliga kompetens, som vore tillfinnandes hos postexpeditörerna och de ur denna tjänstemannagrupp rekryterade högre tjänstegraderna mot hos tjänstemännen inom postlönegraderna.

Att postkontoren skulle utgöra en centralpunkt för omkringliggande trakt, vilket väl skulle innebära, att de äro överordnade något antal poststationer eller andra postala samfärdsmedel, synes emellertid icke vara en allmän tillämplig regel. Sälunda har kommittén inhämtat, att åtminstone tio postkontor sakna underlydande poststation, att av dessa postkontor endast fyra hava underlydande lantbrevbäringslinje — en eller två — att nio andra postkontor hava vardera en underlydande poststation, två andra postkontor endast två o. s. v. Kommittén

kan ej heller finna det böra vara uteslutet, att en eller annan poststation och i alla händelser lantbrevbäringslinjer skulle kunna förläggas under postanstalt med stationsmästare såsom föreståndare. Men även om detta icke skulle befinnas lämpligt, särskilt under den första tiden intill dess erforderlig stadga vunnits åt den nya organisationen, lära tekniska svårigheter i regel icke möta att förlägga dylika poststationer under annat närliggande postkontor.

Rörelsens omfattning vid en del smärre postkontor synes icke böra lägga hinder i vägen för deras utbytande mot mästarstationer. Sålunda utgjorde under år 1917 medeltalet av lokaluppbörden vid tio stycken postkontor, vilka alla förestodos av manliga postmästare, 18,277 kronor eller endast obetydligt mera än medeluppbörden, 16,744 kronor, samma år vid tio poststationer. Nämnda tio postkontor äro ändock icke de i avseende å uppbörden minsta — sådana funnos med 6,986, 8,922, 12,169, 13,950, 14,091 och 14,930 kronors uppbörd — men samtliga utgjordes av postanstalter utan underlydande poststation eller med en eller två sådana.

Den besparing i kostnader, som skulle uppkomma genom ett postkontors utbytande mot mästarstation, har av generalpoststyrelsen beräknats till 3,380 respektive 713 kronor, allt efter som postkontoret förestodes av manlig eller kvinnlig postmästare. Härvid har styrelsen emellertid icke tagit hänsyn till, bland annat, de högre avlöningar, som böra beräknas för postmästares mera kvalificerade biträden än för de befattningshavare av lägre grad, som kunna komma att biträda en stationsmästare. Enligt av kommittén inhämtade uppgifter kan medelkostnaden under år 1918 för de ovannämnda tio postkontor, vars medeluppbörd anförts, anslås till omkring 13,000 kronor, under det att kostnaden för en mästarstation, vars föreståndare torde böra i avlöningshänseende jämföras med en stationsmästare å sjätte klassens station vid statens järnvägar, av kommittén uppskattats till, med beräkning av högsta avlöning för föreståndaren å billigaste ort, omkring 7,000 kronor, utvisande en besparing av i runt tal 6,000 kronor. Då generalpoststyrelsen uppskattat kostnaden för en mästarstation till 8,076 kronor, beror det främst därpå att styrelsen tänkt sig stationsmästare vid postverket böra jämställas med stationsmästare å femte klassens station vid statens järnvägar.

Enär generalpoststyrelsen icke motsatt sig vissa större poststationers utbytande mot mästarstationer, inskränker sig kommittén till att rörande styrelsens utredning därutinnan endast framhålla, att medelkostnaden för ovan åsyftade tio poststationer, vilkas medeluppbörd anförts, för närvarande utgör 4,162 kronor, vadan den ökade kostnaden för sådan stations utbytande mot mästarstation skulle enligt kommitténs beräkningar belöpa sig till omkring 2,800 kronor i stället för av generalpoststyrelsen angivna 3,336 kronor.

Det torde böra anmärkas, att kommitténs samtliga här ovan gjorda beräkningar hänföra sig till de under år 1918 gällande avlöningar; för poststationsföreståndare har således räknats med ett dyrtidstillägg å 50 procent, under det att generalpoststyrelsen utgått från det tidigare under året medgivna tillägget av allenast 25 procent. De höjningar av lönerna, som redan beviljats för år 1919 och som torde komma att ytterligare medgivas från år 1920, komma givetvis att påverka resultatet av nu gjorda beräkningar, men sannolikt i den riktning, att besparingen genom postkontors utbytande mot mästarstationer ökas utöver vad kommittén antagit.

För sin del har kommittén funnit sig böra tillstyrka uppförandet å postverkets ordinarie stat av den ifrågavarande befattningen såsom stationsmästare, och detta i syfte att dylika befattningshavare skulle göras till föreståndare ej blott, såsom generalpoststyrelsen ansett, för större poststationer, utan även för smärre postkontor.

Genom lämpliga poststationers förseende med stationsmästare såsom föreståndare skulle enligt kommitténs mening vinnas åtskilliga fördelar, utan att, såsom förut påvisats, någon mera avsevärd kostnadsökning skulle uppkomma. Allmänheten skulle bliva bättre betjänad, emedan den skulle bliva oberoende av omgången till mera avlägset belägna postkontor. Den postala sakkunskapen, förvärdad under praktiskt arbete inom postverket, skulle bliva i högre grad företrädd hos postanstaltens föreståndare samt underlydande funktionärer bliva ledda och övervakade på ett effektivare och mera betryggande sätt än vad nu kan bliva fallet. En fast anställd föreståndare torde ock hava större förutsättningar att tillse, att ortens postala behov bliva vederbörligen tillgodosedda och förslag till förbättringar avgivna till de postala myndigheterna.

För utbyte av smärre postkontor mot mästarstationer talar i främsta rummet den ingalunda obetydliga besparing i utgifter, som därigenom skulle uppkomma. Det måste anses innebära anlitande av överkvalificerad arbetskraft, då till föreståndare för en del mindre postkontor nu anlitas manliga tjänstemän av postmästares grad. Erfarenheten från statens järnvägar giver också vid handen, att till tjänstemän av stationsmästargraden med fördel kunnat överlätas skötseln av ganska stora järnvägsstationer. Säkerligen skulle det visa sig, att även postkontor med ganska stor rörelse kan på ett tillfredsställande sätt omhänderhavas av stationsmästare. Redan nu anlitas postiljoner till expeditjonsarbete i allt större utsträckning, och då generalpoststyrelsen ställt i utsikt ytterligare utbildning för aspiranter till stationsmästarbefattningar, torde de teoretiska förutsättningarna kunna bliva uppfyllda.

Slutligen vill kommittén såsom ett allmänt skäl för den ifrågavarande nya befattningens inrättande anföra, att den befordringsmöjlighet, som därigenom skapas för postiljonskåren, skulle medföra utsikt till en bättre rekrytering av denna kår och möjliggöra att i postverkets tjänst behålla dugande postiljoner, som eljest måhända skulle söka sig bort från verket.»

Generalpoststyrelsen
den 17/1 1919.

Med anledning av kommitténs sålunda gjorda uttalande har generalpoststyrelsen i sitt till Kungl. Maj:t avgivna utlåtande närmare utvecklat sin uppfattning i förevarande ämne. Styrelsen har därvid anfört följande:

»Generalpoststyrelsen föreslog i sin skrivelse till kommittén den 29 november 1918 anställande på försök av postiljoner såsom föreståndare för större poststationer, därvid generalpoststyrelsen framhöll att, då i fortsättningen såsom hittills skäl föreläge att på en plats utbyta ett postkontor mot en poststation, fråga naturligen kunde uppstå om dylik poststations överlåtande åt postiljon. Kommittén föreslår nu, att postiljoner må kunna anställas som föreståndare för ej mindre större stationer än även mindre postkontor. Kommitténs och generalpoststyrelsens meningar i denna fråga synas sålunda vara ganska nära sammanfallande. Meningsskiljaktigheten — därest den överhuvud är för handen — synes

hänföra sig till den frågan, huruvida för det fall stationsmästare anställes såsom föreståndare för postanstalt, som dithills varit postkontor, postanstalten fortfarande skall vara organiserad såsom ett postkontor och stationsmästaren såvunda få full befogenhet såsom postmästare, eller huruvida någon ändring uti postanstaltens organisation skall i och med detsamma komma till genomförande. Generalpoststyrelsen anser en sådan förändring nödvändig. Kommittén har härutinnan icke gjort något bestämt uttalande.

Generalpoststyrelsen skall därför här närmare utveckla sin ståndpunkt.

De fasta postanstalterna utgöras dels av fullständiga postanstalter, benämnda postkontor, och dels av postanstalter med inskränkt befogenhet, benämnda poststationer. Utom det att poststationernas befogenhet i förhållande till allmänheten är begränsad, råder mellan de två slagen av postanstalter den huvudskillnaden, att postkontoret direkt redovisar till generalpoststyrelsen respektive postsparbanken för omhänderhavda medel av olika slag, under det att poststationen icke har någon självständig redovisning. All medelsomsättning vid poststationen förmedlas genom och är underkastad fortlöpande kontroll från ett överordnat postkontors sida, i vars slutliga redovisning till generalpoststyrelsen eller postsparbanken ingår redovisning för jämväl vid poststationen omsatta medel.

Med hänsyn till påpekade förhållande i redovisningshänseende och med avseende därå att postkontorets befogenhet gentemot allmänheten utan inskränkning omfattar alla rörelsegrenar, är det nödvändigt, att postkontorets föreståndare har ingående kännedom ej endast i fråga om postverkets redovisningssystem utan även ifråga om postala författningar och bestämmelser i allmänhet. En sådan kompetens besittes för närvarande endast av tjänstemännen av postexpeditörs och högre grader. För att antagas till tjänsteman av sådan grad erfordras att hava avlagt åtminstone realskolexamen samt att därefter hava genomgått en postelevkurs på nära två år. Tjänstemännens av postiljons grad kompetens stannar långt under postexpeditörernas, och generalpoststyrelsen måste ovillkorligen fasthålla vid, att för handhavandet av en postanstalt med postkontors befogenhet och skyldighet erfordras åtminstone den kompetens, som besittes av postexpeditörerna. Och ej ens alla postexpeditörer hava de kvalifikationer, som fordras av en postmästare. Vid besättande av dylika befattningar måste *skickligheten* spela en stor roll för befordringen.

Generalpoststyrelsen skulle fördenskuil icke kunna tillstyrka, att till föreståndare för ett postkontor — även det minsta — med bibehållande av postkontorets organisation, befogenheter och åligganden anställdes en stationsmästare; utan i och med stationsmästarens övertagande av postanstalten bleve en begränsning i dess verksamhet erforderlig; och dess redovisning måste underordnas lämpligt närliggande postkontor. Av sådan anledning kan givetvis poststation heller icke underordnas mästarstation, ty det lärer icke kunna sättas i fråga, att en postanstalt, vars redovisning måste förmedlas av ett överordnat postkontor, skall förmedla och öva kontroll på en annan postanstalts redovisning.

Kommittén har framhållit, att erfarenheten från statens järnvägar givit vid handen, att till tjänsteman av stationsmästargraden med fördel kunnat överlätas skötseln av ganska stora järnvägsstationer, samt att det säkerligen skulle visa sig, att även postkontor med ganska stor rörelse kunde på ett tillfredsställande sätt omhänderhavas av stationsmästare. Därmed synes kommittén hava velat giva stöd för sitt påstående, att det måste anses innebära anlitande av överkvalificerad

arbetskraft, då till föreståndare för en del mindre postkontor nu anlitas manliga tjänstemän av postmästares grad.

En järnvägsstationsföreståndares arbetsuppgift faller, enligt generalpoststyrelsens förmenande, till sin huvudsakligaste del inom trafikens område, i det han har att övervaka, leda och ordna person-, gods- och i viss mån tågtrafiken inom den honom anförtrödda stationens område. Vid sidan härav läser hans redovisningsarbete vara av mera underordnad betydelse. Järnvägsstationernas uppbörd härflyter i stort sett ur endast två källor, persontrafiken (biljettförsäljningen) och godstrafiken; deras utgifter äro huvudsakligen av två slag avlöningsmedel och efterkräfsmedel, vartill givetvis komma expensutgifter och dylikt av mindre vikt. På grund härav har järnvägens redovisningssystem kunnat så förenklas, att samma slag av redovisningar avgivas av de större stationerna, vilka förestås av stationsinspektör, som av de minsta mästarstationerna.

Statens järnvägars trafikinkomster, vilka uppbäras vid järnvägsstationerna, överstiga avsevärt postverkets trafikinkomster. Summorna för år 1917 utgjorde i runda tal respektive 162 och 36 miljoner kronor. Postverkets trafikinkomster utgöra emellertid endast en ringa del av de medel, för vilka postkontoren hava att redovisa. Medelsomsättningen vid postkontoren består till sin huvudsakliga del av till postverket anförtrödda medel. Storleken av dessa utgjorde år 1917 i avrundade tal:

postanvisningsmedel	747,8	miljoner	kronor
postförskottsmedel	74,1	»	»
tidningsmedel	9,7	»	»
stämpelmedel (postanstalternas uppbörd).....	17,8	»	»
postsparbanksmedel (insättningar)	21,8	»	»
pensionsmedel	16,5	»	»
krigsunderstöd	2,5	»	»

tillhoppa 889,7 miljoner kronor.

Under år 1918, för vilket motsvarande siffror nu icke kunna lämnas, tillkom dessutom den av postanstalterna förmedlade kronoskatteuppbörden, vilken steg till ett belopp av över 128 miljoner kronor. Redovisningen av dessa väldiga summor, vilka i småposter strömma in och ut genom postanstalternas kassor, påvilas, som ovan utvecklats, postkontoren, vilkas redovisningar med hänsyn till de många olika slagen av medel naturligen äro mera komplicerade. Järnvägsstationerna hava visserligen ock en uppbörd av anförtrödda medel, efterkrävsrörelsen, men dessas sammanlagda belopp läser, enligt vad för generalpoststyrelsen uppgivits, för år 1917 hava för statens järnvägars egna stationer uppgått till omkring 36,000,000 kronor. För i samtrafik med statens järnvägar varande enskilda järnvägar inkasserade medel har beloppet icke kunnat exakt uppgivas, men antages med säkerhet icke överstiga nyssnämnda belopp, vadan beloppet av samtliga efterkrävsmedel, högt räknat, ungefärligen motsvarar postförskottsmedlen.

Postverkets verksamhetsområde kan sägas sönderfalla i två delar: den ena trafiken, d. v. s. befordringen av postförsändelserna, och den andra inkasserande och utbetalande av medel och vad därmed närmast sammanhänger, det direkta betjäandet av allmänheten och redovisningen.

På trafikområdet få tjänstemännen av lägre grad än postexpeditörs sin huvudsakliga utbildning och träning. På detta område tages ock deras arbetsförmåga i anspråk i allt större och större omfattning.

För en postmästare vid ett mindre postkontor utgör trafikarbetet (expeditionen av ankommande och avgående post och dylikt) endast en oväsentlig detalj. Hans huvudsakliga arbete och ansvar är medelsredovisningen och vad därmed sammanhänger och faller alltså inom den andra delen av postverkets verksamhetsområde, vars teknik närmast är att jämställa med bank- eller affärsverksamhet. På sistberörda område, där vederbörande tjänsteman kommer i direkt beröring med den korresponderande allmänheten i en mångfald olikartade ärenden, krävas de högre kvalifikationerna, större allmänbildning, språkkunskaper och dylikt.

Här skall ej fördöljas, att tjänstemännen av postiljonsgraderna under sin tjänsteutövning komma i direkt beröring med allmänheten i de fall, då de till adressaterna i deras bostäder beställa försändelser, däri understundom inbegripet att utlämna värdeförsändelser och utbetala postanvisningsbelopp, ävensom då de å större paketexpeditioner biträda med mottagande och utlämnande av paket, men i dylika fall hava de att uteslutande syssla med *en* detalj, och då kräves ej av dem att kunna taga befattning med eller lämna upplysningar rörande alla postverkets olika rörelsegränar.

Med det anförda har generalpoststyrelsen velat visa, att en grundväsentlig skillnad förefinnes mellan en järnvägsstationsföreståndares och en postmästares åligganden. Den förre har ett mycket ansvarsfullt arbete, men det faller inom ett annat område och kräver fördenskull andra kvalifikationer. En stationsmästare vid järnvägen lärer ock under sin föregående tjänstgöring hava i huvudsak sysslat med samma slags göromål som de, vilka åligga honom som stationsföreståndare. En tjänsteman av postiljonsgraderna, vilken anställs som föreståndare för en postanstalt, kommer då in på ett för honom i stort sett obekant verksamhetsområde. Fördenskull anser generalpoststyrelsen den av kommittén uppdragna jämförelsen haltande. Att generalpoststyrelsen måste med försiktighet framgå på den föreslagna vägen att besätta platser såsom föreståndare för postanstalter med tjänstemän ur postiljonsgraderna, äro beroende av, att det är generalpoststyrelsens plikt tillse, att den befattningshavare, som har ansvar och redovisningsskyldighet för en betydande uppbörd av såväl postverkets egna som i dess vård anförtrödda medel, är fullt kompetent för sitt uppdrag.

I sin tidigare åberopade skrivelse till kommittén har generalpoststyrelsen påvisat, att under de senare åren dels icke nyinrättats postkontor i samma utsträckning som skulle skett, därest tidigare följda grunder tillämpats, dels postkontor, då skäl förelegat, indragits och ersatts med poststationer och dels poststationernas befogenhet gent emot allmänheten ökats. Den utvecklingsväg, på vilken sålunda inslagits, måste emellertid, det torde vara uppenbart, fullföljas med en viss försiktighet och hänsyn även till befintliga tjänsteinnehavare, alldeles som förhållandet varit vid utbytet av postexpeditörer mot förste postvaktmästare och förste postiljoner. Utbyte av postkontor mot poststation har sålunda svårligen kunnat sättas ifråga annat än där möjlighet funnits att bereda den dåvarande postmästaren lämplig annan placering eller i samband med postmästarens avgång. Emellertid hava förändringarna ingalunda låtit sig göra utan protester från allmänheten — och det torde varit på grund av sådana som generalpoststyrelsen på sin tid icke kunde trots begäran erhålla Kungl. Maj:ts medgivande för postkontorets i Trosa utbytande mot poststation.

Utän angivande av vilka postkontor som åsyftats, har kommittén meddelat, att vid 10 postkontor, som förestodes av manliga postmästare, uppbörden år 1917

uppgått till i medeltal 18,277 kronor samt dessutom angivit specificerade upp-
bördssiffror för 6 stycken postkontor.

Om man skulle tänka sig att, till en början, av de av kommittén åsyftade
postkontoren sådana med mindre än 20,000 kronors lokaluppbörd utbyttes mot
poststation, skulle, såvitt kan bedömas på kommitténs ofullständiga uppgifter,
till utbyte nu kunna ifrågakomma postkontoren i Oxelösund, Saltsjöbaden, Kung-
älv, Östhammar, Ljusne, Gränna, Degerfors, Malmköping, Mariefred, Åhus, Tors-
hälla, Öregrund och Trosa.

Generalpoststyrelsen har redan fäst uppmärksamheten på de svårigheter,
som mötte vid försök att få det minsta av dessa, nämligen postkontoret i Trosa,
förändrat till poststation.

Antaget att sådana svårigheter icke — något som generalpoststyrelsens er-
farenhet dock jävar — skulle möta för de övriga av dessa postkontors utbytande
mot poststation, lägga dock personalförhållandena, såsom generalpoststyrelsen
ovan antytt, hinder i vägen för en omedelbar förändring på alla dessa platser.
Vissa av dem, såsom Saltsjöbaden och Östhammar, äro bad- och turistorter med
regelbunden eller tidvis betydande trafik av utlänningar, ett förhållande, som
väcker betänkligheter mot förändring överhuvud å dessa platser. I viss mån
gälla samma synpunkter beträffande postkontoret i Öregrund. Postkontoret
i Åhus har fem underlydande poststationer, och ur organisatorisk hänsyn låter
det sig, som likaledes ovan omnämnts, icke göra att underordna poststationer
under postanstalter med föreståndare av stationsmästares kompetens. Där post-
kontor endast har en eller två underlydande poststationer kan det tänkas, att i
samband med en förändring denna eller dessa poststationer kunde förläggas
under annat postkontor. Men en sådan omläggning kan också för en enstaka
poststation betyda en så avsevärd försämring i poststationens postutväxling, att
man måste hålla sig betänksam mot ändringen.

Sammanfattas det nu anförda är saken således följande. Postiljoner äga
icke nu och kunna ej heller genom en utbildningskurs av måttlig längd bibringas
den kompetens, som erfordras för skötsel av en fullständig fast postanstalt (post-
kontor). Däremot torde vissa av dem äga eller eljest genom lämplig utbildnings-
kurs kunna bibringas kompetens för handhavandet av fast postanstalt med in-
skränkt befogenhet (poststation). Försök bör för den skull göras med s. k.
stationsmästare som föreståndare för poststationer, därvid givetvis det utbyte av
postkontor mot poststationer, som sedan en tid fortgått, icke bör avbrytas utan
fortsätta där så lämpligen kan ske. Härvid bör naturligen tagas under omprö-
ning, huruvida den nya poststationen bör förestås av stationsmästare eller ej.

Häruöver vill generalpoststyrelsen med föranledande av den avvikelse, som
är förbunden mellan generalpoststyrelsens och kommitténs kostnadsberäkningar
och bortsett från den skillnad, som är beroende på att generalpoststyrelsen lik-
ställt ifrågasatta nya stationsmästare vid postverket med stationsmästare av femte
klassen vid statens järnvägar, under det kommittén likställt dem med stations-
mästare av sjätte klassen, framhålla, att kommittén icke upplyst, hur den kommit
till det lägre resultatet. Generalpoststyrelsen kan därför, utom i vad rör den
skillnad, som svarar mot avlöningsskillnaden mellan en femte och en sjätte klas-
sens stationsmästare vid statens järnvägar, icke godtaga kommitténs beräkningar
såsom riktigare än generalpoststyrelsens egna. Det torde dock vara att upp-
märksamma, att beräkningarna i ena som andra fallet stöda sig på antaganden
beträffande ett försök, som skall göras, och att dylika beräkningar i regel äro

mer eller mindre ovissa. Emellertid är generalpoststyrelsen övertygad, att därest den väg, som beträddes genom fastställande av årets provisoriska avlöningsstater, och varigenom de lägre tjänstemännen erhöles procentuellt avsevärt större förbättringar än de högre, skall i fortsättningen ytterligare följas, den ekonomiska betydelsen för staten av postkontors utbytande mot mästarestationer blir mindre och icke större än som anges uti generalpoststyrelsens beräkningar.

Till slut skall generalpoststyrelsen vidröra en synpunkt, som i detta sammanhang icke får lämnas utan allt avseende.

Av de minsta postkontoren förestås ett antal av kvinnliga postmästare. Av de ovan uppräknade postkontoren är detta fallet med Ljusne, Malmköping, Mariefred, Torshälla och Trosa. Generalpoststyrelsen har sig ju icke bekant vilka avlöningsbelopp, som komma att fastställas för dessa funktionärer samt, i förekommande fall, för stationsmästare. Med de siffror, med vilka man hittills kunnat räkna, skulle ju emellertid skillnaden i kostnad mellan en fullständig postanstalt, skött av en kvinnlig postmästare och en postanstalt med inskränkt befogenhet, skött av en stationsmästare, icke bliva så betydande, att den kan sägas vara av någon egentlig statsekonomisk betydelse. Kommittén har betonat önskvärdheten av att genom stationsmästarinstitutionen förbättra posttjänsternas befordringsmöjligheter. Generalpoststyrelsen vill å sin sida lika kraftigt betona, att utvecklingen icke kan få ledas så, att de kvinnliga tjänstemännens ifrågasvarande befordringsmöjlighet bringas ur världen. De kvinnliga postexpeditörernas befordringsmöjligheter äro redan nu så begränsade, att någon försämring icke bör ske, för så vitt man icke alldeles vill beröva dem den sporre till intresse i tjänsten, som kan ligga uti förhoppning att någon gång nå fram till en mera självständig syssla.

Generalpoststyrelsen vill slutligen icke lämna utan erinran kommitténs gent emot generalpoststyrelsen gjorda påstående, att det icke synes vara en allmänt tillämplig regel, att postkontoren skulle utgöra en centralpunkt för omkringliggande trakt. Kommittén har själv konstaterat, att 10 postkontor sakna underlydande poststationer. Detta är alldeles riktigt. Av de 224 postkontor, som — efter fördragande av de för det utslutande lokala trafikbehovet i de större städerna inrättade postkontoren — i detta samband kunna komma ifråga, motsvarar detta icke mer än $4\frac{1}{2}$ %, en avvikelse, som icke lär få anses rubba den allmänna regeln.

Generalpoststyrelsen kan här icke underlåta att bemärka, att kommittén angivit antalet av de postkontor, som sakna underlydande poststation till 10. Rätteligen utgör antalet emellertid 34. Det ligger nära till hands att antaga att, såsom generalpoststyrelsen här ovan förutsatt, kommittén ansett sig böra fördraga de postkontor av ifrågasvarande slag, som äro belägna inom de större städerna. Någon artskillnad mellan ett postkontor utan underlydande poststation inom en stad och ett dylikt postkontor å landsbygden eller i en småstad förefinnes emellertid icke.»

Såväl generalpoststyrelsen som kommittén hava förordat inrättande av de ifrågasatta nya stationsmästartjänsterna; och har denna befattning jämväl upptagits i det förslag till avlöningsreglemente, som Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutit underställa riksdagen. Medan kommittén

Departements-
chefen.

ansett dylik stationsmästare böra kunna ifrågakomma som föreståndare ej endast å större poststation utan även å mindre postkontor, har generalpoststyrelsen med huvudsaklig hänsyn till postkontorens allmänna ställning och den dem åliggande självständiga redovisningen ansett endast tjänsteman av postexpeditörs eller högre grad äga tillräcklig kompetens att vara föreståndare för postkontor. För egen del har jag kommit till den uppfattningen, att hinder ej synes böra möta att åtminstone försöksvis tillämpa den av kommittén förordade anordningen, att de nya stationsmästarna komma till användning jämväl å vissa smärre postanstalter, som nu hava postkontors befogenhet. Vilka förändringar i dessa postanstalters befogenhet eller organisation det i samband därmed kan anses lämpligt att vidtaga lärer vara en fråga, vars avgörande efter ytterligare utredning torde kunna överlätas åt Kungl. Maj:t.

Sammanfattning av förslaget.

Beträffande de befattningar, vilkas antal bör underställas riksdagens prövning, torde innebörden av föreliggande förslag framgå av följande jämförande sammanställning:

Enligt föreliggande förslag.		Enligt den för år 1919 gällande staten.		
Befattning.	An- tal	Befattning.	An- tal	
<i>Styrelsen.</i>				
13:e löne- graden	{ Aktuarie	2	Aktuario	2
	{ Förrådsförvaltare	1	Förrådsförvaltare	1
	{ Notarie	8	Notarie	7
	{ Registrator	1	Registrator	1
	{ Revisor	5	Revisor	5
	{ Revisor och bokhållare	3	Revisor och bokhållare	3
15:e löne- graden	{ Förste aktuarie	3	Förste aktuarie	3
	{ Intendent	2	Intendent	2
	{ Sekreterare	7	Sekreterare	5
16:e löne- graden	{ Ombudsman	1	Ombudsman	1
17:e löne- graden	{ Förste intendent	1	Sekreterare (förste intendent)	1
18:e löne- graden	{ Byrådirektör	1	Kamrerare	1
20:e löne- graden	{ Byråchef	4	Byråchef	4
<i>Distrikts- och lokalförvaltningarna.</i>				
14:e löne- graden	{ Förste kontrollör	14	Förste kontrollör	8
	{ Postmästare av klass 2	43	{ Postmästare av klass 2 A	15
15:e löne- graden	{ Postmästare av klass 1	31	{ " " " 2 B	28
	{ Överkontrollör	6	{ Postmästare av klass 1 A	11
			{ " " " 1 B	23
16:e löne- graden	{ Överpostmästare	3	Överkontrollör	6
19:e löne- graden	{ Postdirektör	6	—	—
			Postdirektör	6

Departements-
chefens
hemställan.

På grund av vad sålunda i skilda hänseenden förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att beträffande sådana befattningar vid postverket, vilkas antal enligt avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skall fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen, från och med den 1 juli 1920 bestämma detta antal på sätt angives i den vid statsrådsprotokollet fogade förteckning (bil. 1).

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Edw. Wetterling.

Bilaga 1.

Förteckning över befattningar vid postverket, vilkas antal enligt avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skall fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen.

A. Befattningar, avsedda i 1 § 1 mom av avlöningsreglementet:

Generaldirektör och chef 1

B. Befattningar, hänförliga till 13–20 lönegraderna i avdelningen A av den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckning:

Aktuarie	2
Förrådsförvaltare	1
Notarie	8
Registrator	1
Revisor	5
Revisor och bokhållare	3
Förste kontrollör	14
Postmästare av klass 2	43
Förste aktuarie	3
Intendent	2
Postmästare av klass 1	31
Sekreterare	7
Överkontrollör	6
Ombudsman	1
Överpostmästare	3

Förste intendent.....	1
Byrådirektör	1
Postdirektör.....	6
Byråchef (därav en generaldirektörens ställföreträdare)	4

REGISTER.

A. Styrelsen.

	Sid.
Inrättande av en särskild trafikbyrå	5
Kamrerartjänstens utbytande mot en byrådirektörsbefattning	17
En sekreterartjänsts ombildande till en första intendentsbefattning	18
Den s. k. kassaintendentens uppflyttning i högre lönegrad	18
En notariatjänsts utbytande mot en sekreterarbefattning	21
En förste postexpeditörsbefattnings utbytande mot en aktuarietjänst	22
En förste postexpeditörsbefattnings utbytande mot en notariatjänst	24
Ifrågasatt anställande av en postmästare av högsta klass hos generalpoststyrelsen	26
Inrättande av en ny notariatjänst å en var av första och andra byråerna . . .	30
Inrättande av kontrollörsbefattningar och kvinnliga förste postexpeditörstjänster inom styrelsen	31

B. Distriktsförvaltningarna.

Anställande av en förste kontrollör vid varje distriktsförvaltning	33
Kontrollörer såsom redogörare vid postdirektionerna	35

C. Lokalförvaltningarna.

Sammanförande av postkontoren till mindre antal grupper	35
Vissa kontrollörsbefattningar vid postkontoren	37
En ny avlöningsgrupp för den lägre postpersonalen	39
Automobil-(transport-)mästare	40
Stationsmästare	41
Sammanfattning av förslaget	52
Departementschefens hemställan	54

STOCKHOLM, K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI, 1919.